SU

SUOMI-UNKARI

N:o 12
Hinta 30:-

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**
Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**
Päätoimittaja: **Marja Helin**

Joulukuun 15 pnä 1953

SISÄLTÖ:

Jouluvalmisteluja Unkarissa . . . . siv. 2
Hintojen alennus lasten silmin . . . . „ 5
Tavallinen tarina tavallisista ihmisistä . . . „ 7
Miten "Keväästä syyslehtien tanssiin" syntyi „ 11
Suomi—Unkari Seura elää lupaavaa nousukautta . . . . „ 15
Väinö Kaukonen: Budapestin kaunein kulttuuritalo . . . . „ 21
Unkarin neloset jo 1-vuotiaita . . . . „ 24
U. Kilpinen: Vaikutelmia uudesta Unkarista „ 26
Biologian opetusta erään budapestiläisen lukion harrastuspiirissä . . . . „ 29
Maksimka ja Oliver Twist . . . . „ 32
"Tanssikartta" ja muuta mielenkiintoista unkarilaisista kansantansseista . . . . . . „ 33
Uusi unkarilainen ooppera . . . . „ 36
Jalkapallo-ottelu Unkari—Englanti . . . . . „ 39
Nykyaikaisen hyökkäyspelin harjoittelusta jalkapalloilussa . . . . „ 40
Postimerkkejä . . . . „ 44
Lyhyesti Unkarista . . . . „ 45
Kronikkaa seurassa tapahtuneesta . . . . . . „ 47

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa
Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Mikonkatu 8. A. 13.**

TILAUSHINNAT:
Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.
Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1953, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa.

I kansisivu: Unkarilaiset jalkapalloilijat juhlivat voittoaan englantilaisista Wembleyn stadionilla. Unkarin maalivahti Gellért (oikealla) syleilee joukkueen kapteenia, vasenta välihyökkääjä Puskásia. Unkarilaisten voitto 6—3 Wembleyllä päätti Englannin lyömättömyyden kotikentällään.

II kansisivu: Yllä Englannin puolustus toiminnassa unkarilaisia vastaan. Englannin keskustukimiehen H. Johnstonin (oikealla valkeassa paidassa) kamppaillessa Unkarin hyökkääjän G. Merrickin kanssa Englannin maalivahti (etualalla vas.) valmistautuu sieppaamaan pallon. Alakuvassa pallo näyttää olevan menossa verkkoon, mutta tosiasiassa Unkarin taiturimainen maalivahti G. Grosics on juuri työntänyt sen maalin ohi kulmuriksi. Kuvat liittyvät kirjoitukseen sivulla 39.

Jouluvalmisteluja Unkarissa

Puhallettava tuulimylly uusien palkittujen lelujen näyttelystä Budapestissa.

Jouluvalmistelut ovat Unkarissa jo täydessä käynnissä. Syyskuussa suoritettujen suurten hinnanalennusten jälkeen ovat tehtaat valmistaneet joulumarkkinoita varten ennennäkemättömän määrän kauniita tavaroita . . . Jouluhan on ennen kaikkea lasten suuri juhla ja niinpä kouluissa ja pioneeritaloissa opetellaan parhaillaan joululeikkejä ja -lauluja. Yhtä innokkaasti elvytetään vanhoja joulutapoja kaikkialla pienimmästä kylästä suurkaupunkeihin asti, nuoriso opettelee joululauluja ja Betlehem-näytelmän säkeitä kolkutellakseen jouluiltana oville, kuten heidän isänsä ja isoisänsä vanhan tavan mukaan tekivät.

Unkarissa tuli noin sata vuotta sitten käytäntöön Saksasta peräisin oleva tapa pystyttää joulukuusi. Koska maassa on hyvin vähän kuusia, huolehtii valtio tuonnin avulla siitä, että juhla-aattona voidaan kaikkialla koristaa välkkyvä joulukuusi lasten iloksi. Myös kouluihin, päiväkoteihin ja lastentarhoihin tuodaan joulukuusi ja joulujuhlaa vietetään niissä toisena joulupäivänä. Lapset itse valmistelevat juhlaohjelman aikuisten avulla. Siihen kuuluu joululeikkejä, kertomuksia ja muuta vaihtelevaa. Ohjelmansuorittajina ovat pioneerit, ennenkaikkea ne heistä, jotka ovat parhaiten suoriutuneet tehtävistään. Juhlan kohokohta on lahjojen jako, josta kaikki lapset pääsevät osallisiksi.

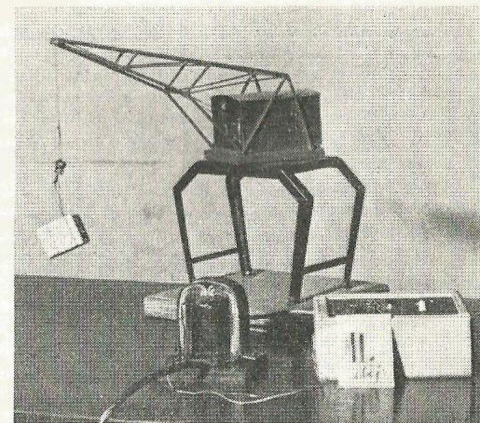
Ns. "Vanhempien työryhmien" jäsenet, jotka pitävät yllä kodin ja koulun välisiä suhteita, antavat apuaan joulujuhlien järjestämisessä valmistamalla lahjoja. Samoin ovat ahkerassa lahjojenvalmistuspuuhassa useiden "kummitehtaiden" työläiset. Unkarissa on nimittäin useita tehtaita, jotka ovat ottaneet jonkin lähellä sijaitsevan koulun "kummilapsekseen". Esimerkiksi Unkarin Valtionrautateiden Konepajan työläiset toimivat Simor-kadun koulun kummeina ja lahjoittavat suojateilleen joululahjaksi taidokkaasti valmistamiaan koneiden pienoismalleja. Eivät ainoastaan vanhemmat valmista lahjoja pienokaisille, myöskin 10—14-vuotiaat pioneerit ovat mukana keksimässä jouluyllätyksiä kaikkein pienimmille, he mm. sommittelevat leikkikaluja päiväkotien ja lastentarhojen pikkuväelle.

ELÄVÄ JOULUTRADITIO

Unkarissa eniten levinnyt joulutapa on "Betlehemissä käynti", jota varten tarvittavaa puvustoa on jo alettu ottaa esille ullakkojen ja komerojen kätköistä. Kiiltopaperista valmistettuja kirkkoja korjaillaan, tytöt ja pojat puhdistavat kuvaelmaa varten paimenten käyttämiä pitkiä tekopartoja ja heidän sauvoihinsa kiinnitetään lyijykappaleita askelten tahdin tehostamiseksi. Unkarilainen Betlehem-näytelmä on omalaatuinen ja mielenkiintoinen ja sen sisältö on yhteiskunnallisen uudistuksen mukana muuttunut, siitä on tullut eräänlainen leikkisä paimennäytelmä. Unkarin kansan rikas mielikuvitus on luonut tähän jo kansantaiteeksi muodostuneeseen näytelmään uusia hahmoja ja elävöittänyt sitä uusilla ajatuksilla. Kansantaiteen instituutin työntekijät ovat valmistaneet elokuvankin tästä Betlehemin-käynnistä, jossa mm. Herodes esiintyy yhdessä unkarilaisten husaarien kanssa. Useilla seuduilla kiertelee joulun tienoilla Betlehemin-kävijäin lisäksi laulajia, jotka esittävät runomuotoiset jouluonnittelunsa omalaatuisen musiikin säestäminä. Heidän soittimenaan on jonkinlainen alkeellinen rumpu, laajan astian yli pingoitettu ruo'olla lävistetty lehmännahka.

Kansanomaiset joulutavat päättyvät loppiaispäivänä. Silloin lähtevät liikkeelle "kolme kuningasta" verhoutuneina pitkiin valkeisiin kaapuihin, päässään kultaiset kruunut, eräs heistä — maurilaiskuningas — on mustannut kasvonsa ja näin he vaeltavat pitkin kyläteitä. Tänä päivänä riisutaan myös joulukuusi ja kannetaan se ulos.

Tämä pieni nostokurki tekee varmaan monen unkarilaisen pojan onnelliseksi jouluna. Laite on uusien lelujen näyttelystä ja toimii joko valovirran tai patterien avulla.

Löytöretkellä makeisten valtakunnassa. Täksi jouluksi Unkarin makeistehtaat valmistavat entistä herkullisempia tuotteita uusin alennetuin hinnoin.

LEIKKIKALUJA, KIRJOJA, MAKEISIA

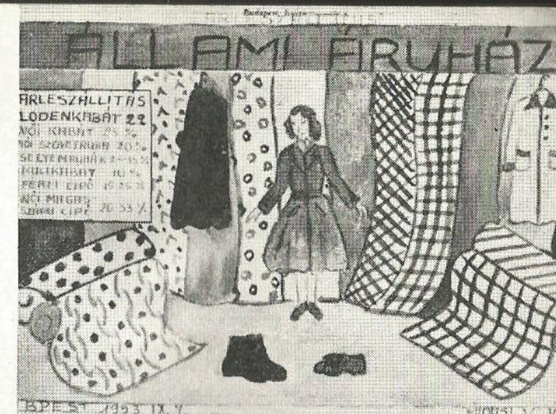
Unkarin hallitus on huolehtinut siitä, että joululahjavalikoima olisi mahdollisimman runsas, monipuolinen ja huokea. Kevyen teollisuuden ministeriö esim. määräsi lasten leikkikalukilpailun määräajan niin, että onnistuneimmat leikkikalumallit voidaan toimittaa jo jouluksi kauppaan. Kilpailuun lähetettiin noin 3.000 ehdotusta ja arvostelulautakunta palkitsi 34 niistä huomattavilla rahasummilla. Tehtaat ja käsiteollisuusosuuskunnat ostivat noin 400 parasta leikkikalumallia sarjatuotantoa varten.

Hallitus alensi syyskuussa leikkikalujen hintaa 15 %:lla — tämä oli jo kolmas hintojen alennus vuoden aikana — ja sen jälkeen on leikkikaluja ostettu entistä runsaammin lasten iloksi.

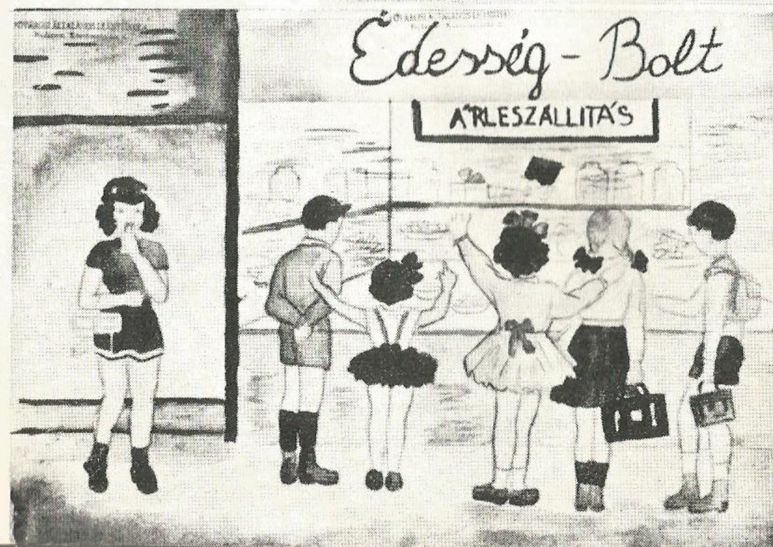
Nuorisokirjallisuuden kustantamo julkaisee useita uusia nuorisoromaaneja ja uusia painoksia vanhoista suosikeista. Ennen sotaa ilmestyivät lasten ja nuorten kirjat useimmiten 2.—3.000 kappaleen painoksina, täksi jouluksi julkaistaan esim. Jules Vernen ”Salaperäinen saari” 25.000 kappaleen, Ferenc Molnárin ”Koulupoikia” ja Puškinin ”Tarina tsaari Saltanista” kumpikin 20.000 kappaleen ja Daniel Defoen ”Robinson Crusoe” 15.000 kappaleen painoksina.

Hallitus on myös alentanut makeisten hintaa. Suklaatehtaat tuottavat jouluksi 30 % enemmän karamelleja, suklaata, marsipaania jne. kuin viime vuonna.

HINTOJEN ALENNUS UNKARILAISTEN LASTEN SILMIN

Yllä: Vera Hidasi, keskikoulun VIII luokan oppilas on piirustuksessaan kuvannut hintojen alennuksia vaatteiden, kenkien ja tekstiilien kohdalla. Keskellä: Tungosta kaupoissa hinnanalennuksen jälkeen. Klári Balogh, tyttökoulun VII luokka, Budapest. Alla: Koululaiset katselevat ihastuneina alennettuja hintoja makeiskaupan ikkunassa.

Tavallinen tarina tavallisista ihmisistä

Eva ja Vilmos Simon palaamassa työstä kotiin. Kuva viereisellä sivulla on otettu sunnuntaipäivänä puistossa.

Aviopari Simonin tarina on aivan tavallinen, eräs esimerkki lukuisista samankaltaisista tämän päivän Unkarissa.

Vilmos Simon asuu vaimonsa kanssa Budapestin IV kaupunginosassa Lipták Lajos-kadun numerossa 9. Molemmat työskentelevät Unkarin puuvillateollisuuden tuotantolaitoksissa. Mies on I kehräämön työnjohtajia, vaimo taas työskentelee II kehräämöosastossa. Vilmos Simon on kookas, vahvarakenteinen mies. Hänen vaimonsa Eva ei ole huomiota herättävä kaunotar, mutta sievä ja miellyttävä.

Tuleva aviopari tutustui toisiinsa vuonna 1948. Eva muutti juuri silloin työpaikkaa siirtyen lankatehtaasta puuvillateollisuuden palvelukseen samaan tehtaaseen, missä Vilmos Simon silloin oli työnjohtajan apulaisena.

Unkarin tehtaissa on vuodesta 1948 lähtien, jolloin kansallistaminen suoritettiin, työnjohtajan työn luonne muuttunut entisestä. Työnjohtajalle kuuluu työn organisoiminen ja työntekijöiden opettaminen hyviksi ammatti-ihmisiksi. Nyt on paljon työläisiä tällaisessa ammattiopissa. Vilmos Simon suoritti tehtävänsä hyvin ja suorittaa edelleenkin. Myös nuori tyttö, josta myöhemmin tuli hänen vaimonsa, kuunteli innok-

Yllä: Yhteiset ammattikysymykset kiinnostavat. — Viereisellä sivulla: Eva ja Vilmos Balatonilla lomaa viettämässä. Alakuvassa: Lasillinen virkistävää juotavaa helteellä.

kaasti hänen luentojaan ammattikysymyksistä. Työpaikan ulkopuolella he myös tapasivat toisiaan. Eva osallistui tehtaan urheiluharrastuksiin ja oli naisten käsipallojoukkueessa, jonka valmentajana Vilmos toimi.

Niin yksinkertaisesti kävi heidän tutustumisensa.

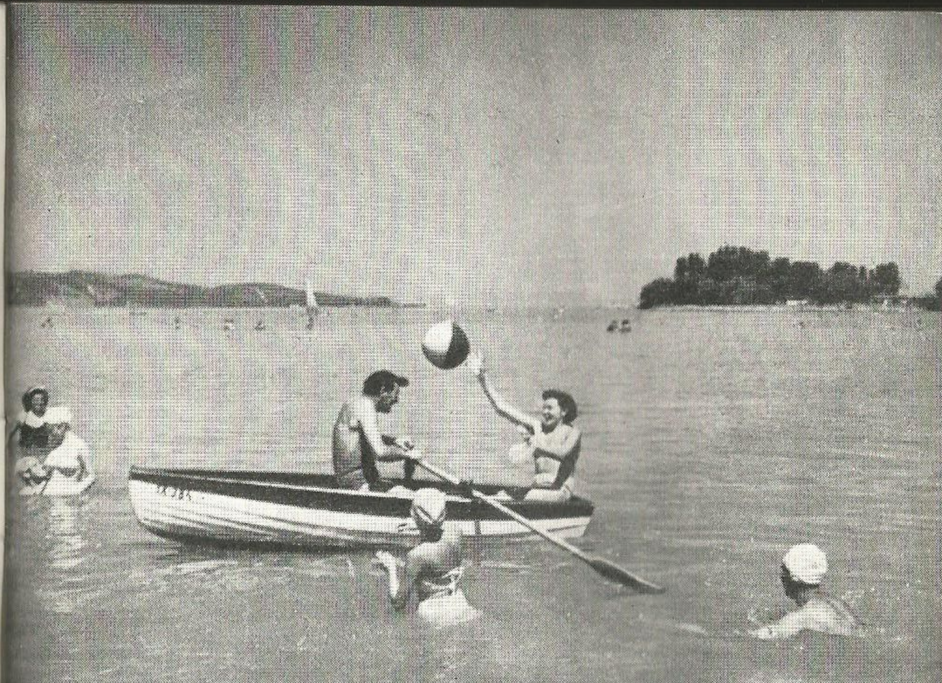
"Minulla oli silloin paljon työtä opinnoissani, sillä valmistauduin työnjohtajatutkintoon", Simon kertoo, "usein kävi, että en ehtinyt urheilukentällekään, vaikka se oli aivan tehtaan vieressä. Kerran veti Eva minut syrjään tehtaassa ja vaati minua tilille laiminlyönnistäni. Hänen ankaruutensa oli suorastaan peloittavaa ja leppyi vasta, kun kerroin hänelle opiskelevani."

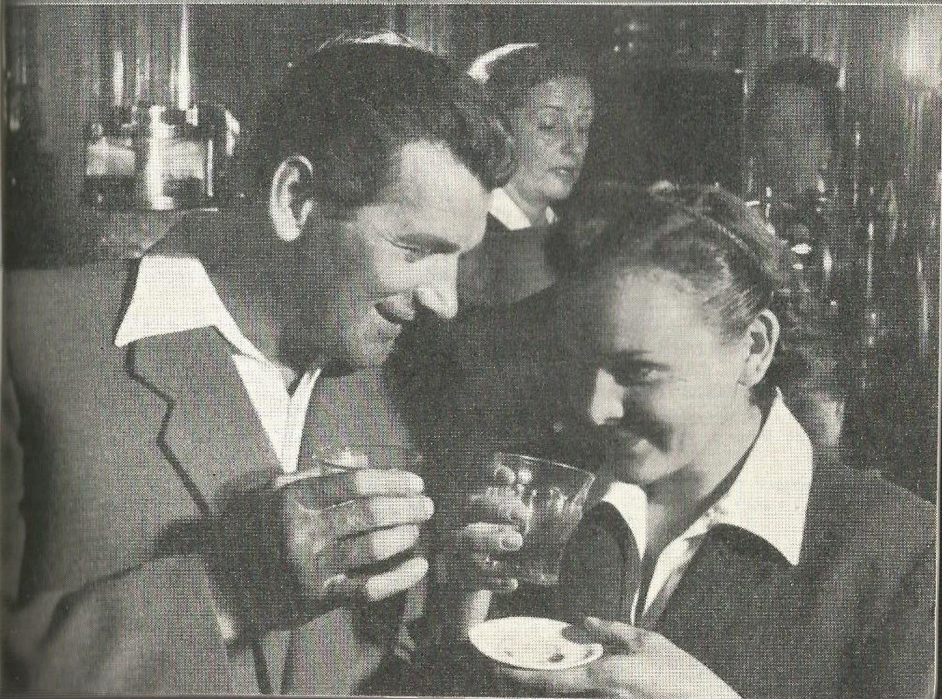
Vuonna 1949 he tunsivat vihdoin selvästi, että he kuuluvat toisilleen koko elämän ajaksi.

"Meillä oli silloin vielä paljon vaikeuksia, ennenkaikkea asuntokysymys ja muut aineelliset huolet, sillä Unkarin vapauttamisen jälkeen meidän oli aloitettava elämä aivan alusta," Simon kertoo. "Kun esimerkiksi minä astuin ulos talomme pommisuojasta, oli ainoana omaisuutenani ylläni olevat huonot vaatteet. Tosin en ennen sotaa paljon omistanutkaan, sillä pieni palkka riitti tuskin elämiseen."

Vilmos Simon työskenteli ennen sotaa maalarina, hitsaajana ja mekaanikkona. "Minulla oli onnea sikäli, että opin nopeasti uuden ammatin. Sillä tavoin saatoin vaihtaa alaa aina sen mukaan, kun työläisiä vähennettiin toiselta alalta. Usein kävi niinkin, etten siitä huolimatta saanut työtä. Vasta vapauttamisen jälkeen, vuoden 1946 lopulla olin ensimmäisen kerran sellaisessa asemassa, että saatoin ostaa itselleni yhdellä kerralla kolme paria sukkia, kaksi paitaa, kolme nenäliinaa ja kaksi paria alushousuja. Keväällä 1947 minulla oli jo kaksi pukua. Kun Eva ja minä päätimme mennä naimisiin, puuttui meiltä vielä paljon kodin perustamiseen tarvittavaa. Eva asui äitinsä kanssa pienessä puutteellisessa asunnossa."

Vuonna 1950 he menivät naimisiin.

"Silloin meillä molemmilla jo oli kunnolliset vaatteet ja rahaa riitti vielä joidenkin huonekalujen ja vuodevaatteiden hankkimiseen", rouva Simon kertoo. "Muutimme äitini luokse, hänen pienen asuntonsa ahtaus oli sivuseikka sen rinnalla, että vihdoin saimme olla yhdessä. Koska mieheni ei oikein osaa käsitellä rahaa", Eva nauraa, "päätimme, että minä hoidan perheen raha-asiat. Siitä lähtien hän on antanut minulle palkkansa. Suunnittelin rahankäytön niin, että eräänä kauniina päivänä, kun välttämättömät hankinnat kotiin oli suoritettu, saatoin sanoa olevani säästötilin haltija. Kaksi kertaa kuukaudessa vien osan palkasta pankkiin, vaikka vaatimuksemme ovatkin kasvaneet jatkuvasti. Meillä on jo kahden vuoden ajan ollut vuosilippu Kaupunginteatteriin, vaikka aikaisemmin ei mieleeni olisi juolahtanutkaan, että olisin voinut päästä kuulemaan oopperaesitystä. (Kaupunginteatteri on Budapestin toinen oopperanäyttämö).

Molemmat aviopuolisot ovat ammattitaitoisia työntekijöitä ja heillä on ammattityöläisen keskimääräinen ansio.

Rouva Simon näyttää meille säästökirjaansa, jonka avulla hankitaan uutta kalustoa uuteen asuntoon, sillä sellaisesta on jo puhe.

"On vaikeata löytää sanoja, kun pitäisi kertoa itsestään ja elämästään", rouva Simon lausuu. "Me nousemme aamuisin samaan aikaan, menemme yhdessä työhön ja aterioimme tehtaan ruokasalissa. Meillä on samoja ongelmia ja keskustelemme niistä yhdessä. Kaikki tämä on ihanaa. Vuoden naimisissa olon jälkeen aloimme molemmat kaivata lasta. Näin, kuinka onnellisia työtätekevät äidit olivat tuodessaan synnytyslomansa jälkeen vauvojaan tehtaan lastenseimeen. Näin noiden pienokaisten kehittyvän, mutta ajattelin, että ahtaissa oloissamme emme voisi kasvattaa lastamme, niinkuin toivoisimme. Mutta nyt . . ." Rouva Simon ei lopeta lausettaan, mutta hänen silmänsä, hänen kasvonsa ja koko olemuksensa puhuvat suuresta ilosta, pari päivää sitten lääkäri on todennut hänen olevan raskaana . . .

Aviopari luo toisiinsa onnellisen katseen ja Vilmos Simon puuttuu vuorostaan puheeseen: "Lehdistä luimme usein uutisia lisätystä asuntotuotannosta ja tehtaalla puhuttiin siitä paljon. Vaimoni kysyi eräänä sunnuntaina, miksemme mekin voisi saada yhtä noista kymmenistätuhansista uusista asunnoista. En vastannut mitään, mutta seuraavana päivänä kävin IV kaupunginosan kansanneuvoston asuntotoimistossa. Siitä on nyt kaksi kuukautta. Toimistossa kerroin sitten huolistamme. Minulle näytettiin piirustuksia ja suunnitelmia ja kerrottiin, mitkä rakennukset valmistuvat mihinkin aikaan. Virkailija kysyi, milloin haluaisin saada asunnon ja vastasin tietysti, että mitä pikemmin, sen parempi. Valitsin kahden huoneen huoneiston kylpyhuoneineen ja muine mukavuuksineen. Huoneet ovat tilavia ja keskuslämmitys kuuluu luonnollisesti asiaan."

Rouva Simonin hymyilevät silmät ilmaisevat hänen suurta tyytyväisyyttään ratkaisuun.

"Minulle ilmoitettiin samalla, että asuntoni vuokra tulee olemaan 145 forinttia kuukaudessa", Vilmos Simon sanoo. Vuokra on 6 % tämän avioparin keskimääräisestä tulosta.

Kun Simonin perheen ensimmäinen lapsi syntyy maailmaan, asuvat he jo uudessa kauniisti kalustetussa kodissaan. Puolisot jatkavat suunnitelmiensa tekoa, suunnitelmien, jotka muuttuvat todellisuudeksi.

Onnistunut kuva kaivannon yli "lentävästä saksanhirvestä". Tämän kohtauksen valmistelu kesti useita kuukausia.

Kossuth-palkinnon saaja
ISTVAN HOMOKI-NAGY:

MITEN "KEVÄÄSTÄ SYYSLEHTIEN TANSSIIN" SYNTYI

Uusi unkarilainen eläimiä kuvaava värielokuva "Keväästä syyslehtien tanssiin" sai Venetsian kansainvälisillä elokuvajuhlilla ensimmäisen palkinnon.

Jo tutustuessamme elokuvakäsikirjoitukseen totesimme, että edessämme oli suuri tehtävä, laajamittaisen uuden eläinfilmin valmistaminen. Käsikirjoituksen mukaan meidän tehtävänämme oli tuoda valkokankaalle yli 15.000 hehtaarin laajuisten metsäisten luonnonsuojelualueiden luonteenomainen eläi-

Metsäsikoja elokuvassa "Keväästä syyslehtien tanssiin".

mistö. Jotta tuon erikoislaatuisen pienoismaailman kuva olisi täydellinen, täytyisi meidän esittää elokuvassa mahdollisimman monen eläimen elämää. Sen lisäksi minusta näytti muutamien eläinlajien, kuten esimerkiksi saksanhirven ja kauriiden mukaansaaminen elokuvaan välttämättömältä, kun taas joidenkin toisten eläinten suhteen voisi jäädä luonnon oikkujen ja sattuman varaan, saisimmeko ne kameran eteen tai ei.

Kun kysymyksessä oli miljoonia maksava elokuva, eikä meillä ollut liiaksi aikaa käytettävissämme, täytyi meidän pyrkiä rajoittamaan luonnon oikkujen vaikutus mahdollisimman vähiin. Siksi jaoimme kuvattavat "näyttelijät" kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen kuuluivat villit eläimet, toiseen ryhmitimme sellaiset, joiden käyttäytyminen oli enemmän tai vähemmän kontrolloitavissa, ja kolmanteen eläimet, joita voitiin ajatella oikeina esiintyjinä, niinsanottuina "filmiavustajina".

Vaikein tehtävä oli luonnollisesti elokuvata ensimmäiseen ryhmään kuuluvia eläimiä, kuten kiljukotkaa, kahdeksan metrin korkeudessa pesivää mustaa haikaraa tai metsän uumenissa kiertelevää hirveä. Jokaisen tällaisen eläinlajin filmaustekniikan oli oltava yksilöllinen: meidän täytyi suorittaa kuvaus eri tavoin. Kiljukotkan pesän lähelle meidän täytyi rakentaa monikerroksisen talon korkuinen havaintotorni, missä kyhjötin viikkokausia saadakseni otetuksi 20—30 metriä käyttökelpoista kuvanauhaa.

Musta haikara ei voinut aluksi lainkaan sietää elokuvauskoneen synnyttämää melua ja sen oli hyvin vaikea tottua koneen surinaan. Lisäksi sillä oli huono tapa ruokkia poikasiaan myöhään illalla tai varhain aamulla: silloin se palasi pesäänsä, siis aikana, jolloin valaistussuhteet värifilmin kuvaukselle olivat miltei mahdottomat. Sen tähden meidän täytyi erilaisten hälytysmenetelmien avulla viivyttää haikaran tuloa pesälle aamuisin.

Etelä-Unkarin Gemenczin metsässä, jonka olimme valinneet elokuvamme tapausten näyttämöksi, elää satoja saksanhirviä.

Tunsimme paikat, joissa hirvet mieluiten oleskelivat, tunsimme niiden käyttämät juontipaikat, mutta nämä tiedot osoittautuivat tarkoituksiimme riittämättömiksi. Sen vuoksi saarroimme alueet, joissa hirvet säännöllisesti ja mieluimmin majailivat, useita kilometrejä pitkällä metallilangalla, ja jätimme näin syntyneeseen aitaukseen tarkoituksiimme soveltuvia sisääntulo- ja ulosmenoaukkoja. Muutamissa viikoissa eläimet tottuivat noihin näkymättömiin "loukkuihin" ja elokuvaustyön suorittaminen kävi mahdolliseksi.

Eräs elokuvamme mielenkiintoisimpia kohtauksia on se, missä nähdään koiraparven ajamien hirvien loikkaavan komeassa kaaressa neljän tai viiden metrin levyisen vedettömän kuivatusojan yli, aivan kuin lentäen. Tehon kohottamiseksi suoritimme kuvauksen alhaalta käsin. Tämän kohtauksen filmaukseen tarvittiin useita kuukausia kestänyt esivalmistelutyö. Suoritimme melkoisen kaivaustyön pidentäen tuota niityn halki kulkevaa ojaa niin, että se

Kaunis lähikuva saksanhirvestä.

Mustia haikaroita Gemenczin metsäalueella.

ulottui hirvien säännöllisesti käyttämän metsäpolun poikki. Ojan pohjalle teimme kaivomaisen syvennyksen, johon minä ja apulaiseni sijoituimme kuvauskojeinemme. Siellä, kaivon uumenissa, odotti elokuvakoneen objektiivi sovittua hetkeä. Tiukka ajajien ketju ympäröi koko sen metsäalueen, missä hirvet oleilivat, ja pelotti eläimet liikkeelle määrätyllä hetkellä. Myös heidän nelijalkaiset apulaisensa, hyvin harjoitetut koirat ottivat osaa toimintaan. Ajajat ja koirat ahdistivat eläimet juuri siihen suuntaan, missä me odotimme, ja niin saatoimme vangita kamerallamme hirvien elämän pelastavat hypyt.

Kolmannen ryhmän eläimet olivat opetettuja koiria ja kesyjä maakotkia, kuuliaisia hevosia ja muita samantapaisia "eläinnäyttelijöitä". Niiden kouluttaminen oli vienyt viikkoja, jopa kuukausia, mutta työskentely niiden kanssa oli opettavaista, miellyttävää ja hauskaa.

Seitsemän kuukauden filmausaika, jonka vietimme metsän uumenissa, asetti elokuvaukseen osallistuneiden kekseliäisyyden ja ammattitaidon kovalle koetukselle. Mainitsen vain erään teknillisesti mielenkiintoisen seikan valaistakseni, miten paljon materiaalia tarvittiin kuvaustyössä: Elokuvaretkikuntamme varusteet kuljetettiin Budapestista Tonavan-aluksella ja neljätoista perävaunulla varustettua kuorma-autoa siirsi ne rantalaiturilta elokuvavalmistamon varastosuojiin . . .

SUOMI-UNKARI SEURA

elää lupaavaa nousukautta

SEURAN OSASTOT KERTOVAT TOIMINNASTAAN

ELE ALENIUS:

Helsingin osasto

Suomi—Unkari Seuran tämän vuoden toimintaa Helsingissä voidaan ehkä luonnehtia siten, että nuori järjestömme elää jatkuvasti lupaavaa nousukauttaan niin jäsenistön innostuneisuuden kuin myös seuran ulospäin suuntautuvan työn menestymisen kannalta. Lähinnä onkin korostettava juuri tuota jäsenistön toimeliaisuuden lisääntymistä ja asiaamme kohtaan tunteman lämpimyyden moninaista ilmenemistä. Ilahduttavaa onkin, miten jäsenistön taholta tulleet sydämelliset kirjeet toiveineen ja ehdotuksineen ilmaisevat seuran sisäisen hengen virkeyttä ja eheyttä ja antavat samalla johtokunnalle uusia viitteitä ja osoituksen hyvästä yhteistoiminnasta.

Itse työstä voidaan taas todeta, että siinä on ollut vanhojen muotojen lisäksi uusia ja samalla pirteitä piirteitä. Eiväthän esimerkiksi kesällä tehdyt autoretket, joilla oli kummallakin kerralla toistasataa iloista Unkarin ystävää mukana, olleet vain tavallisia yhden illan maaseuturetkiä, vaan ne jättivät mieleemme ja ympäristöömme hilpeän unkarilaisen illan tunnelmat pitkiksi ajoiksi. Ennen kesän valoisia iltoja pidimme vakiintuneen tavan mukaan unkarilaisia illanviettoja sekä kuukausikokouksien että tiettyjen unkarilaisten juhlapäivien merkeissä. Silloin näimme myös kansainvälisesti palkitun musiikkielokuvan säveltäjä Erkelistä. Tämä monien oopperakohtausten ja voimakkaitten sävelten värittämä elokuva oli jälleen erinomainen osoitus Unkarin korkeatasoisesta elokuvataiteesta. Tässä yhteydessä täytyy heti mainita toinenkin suurelokuva, jonka esitimme loppukesällä Unkarin perustuslain vuosipäivän kunniaksi. Se kertoi maailmankuulun unkarilaisen tiedemiehen tohtori Semmelweisin työstä ja taistelusta. Se oli voimakastehoinen lääketieteen ja sen uranuurtajien työn muistolle ja kunnioitukselle omistettu suurelokuva.

Syksyn tapahtumista on tietenkin ensi sijassa mainittava Unkarin parlamentin puheenjohtajan Sandor Rónain ja Sulattotyöläisten Liiton puheenjohtajan Ferenc Martinin vierailu maassamme. Erikoista tässä vierailussa oli, että he tulivat nimenomaan Suomi—Unkarin Seuran vieraiksi. Se oli seurallemme huomattava kunnianosoitus. Illanviettomme, jossa vieraat esiintyivät, oli kaikille läsnäolleille suuri elämys. Vierailun tarkoituksena oli luonnollisesti myös korostaa veljeskansojemme keskeisen ystävyyden lujittamisen halua. Tämä pyrkimys olisikin tullut molemmin puolin täysin vilpittömästi osoitetuksi, ellei Suomen Yleisradio olisi loukkaavalla ja asiattomalla esiintymisellään antanut siihen suomalaisten puolelta ikävän sivumaun kieltämällä puhemies Ronain antaman noin 7 minuutin haastattelun esittämisen. Sitä voimakkaampina jäivätkin mieleen vieraamme lähtiessään lausumat ajatukset: Suomi on kaunis maa ja Suomen kansa miellyttävää ja työteliästä kansaa.

Suomi—Unkari Seuran puheenjohtaja Ele Alenius.

Seuran kulttuuritoiminnan voidaan myös todeta osoittaneen kehittymistä. Siihen on ollut huomattavasti myötävaikuttamassa fil.tri Väinö Kaukosen Unkarin-vierailun aikaansaama kosketus unkarilaisiin tiedemiehiin ja kiinnostuksen kasvaminen molemminpuolisten suhteiden kehittämiseen. Tämä kiinnostus näkyi tilaisuudessa, jonka seura tri Kaukosen palattua matkaltaan järjesti suomalaisugrilaisten kielten ja eräiden muiden alojen tutkijoille. Kulttuurityömme piiriin on mm. luettava se tohtori Semmelweisia esittävän elokuvan kutsuvierasnäytäntö, jonka järjestimme lääkäreille, sairaanhoitajille ja kätilöille ja joka sai erinomaisen menestyksen osakseen. Tässä tilaisuudessa dosentti Olavi Kinnunen esitelmöi elokuvaan liittyvästä aiheesta.

Voimme siis perustellusti sanoa, että työmme on ollut monipuolista ja että todella olemme menneet jatkuvasti eteenpäin.

AARO AHONEN:

Kemin osasto

Osastomme on nyt toiminut kaksi vuotta täällä pohjoisessa Unkarin veljeskansan tunnetuksi tekemiseksi ja lisätyn kulttuurivaihdon sekä lujempien siteiden aikaansaamiseksi kansojemme kesken. Kulunut vuosi on ollut vähintään yhtä myönteinen työllemme kuin edellinenkin. Olemme huomanneet sen yleisön osoittamasta kiinnostuksesta eri tilaisuuksissamme.

Aloitimme vuoden lastenjuhlalla Kemin Työväentalossa. Tapauksella oli yllättävän suuri yleisömenestys, ja lapset olivat kovin tyytyväisiä, varsinkin kun joulupukki vieraili muun hyvän ohjelman lisäksi jakamassa lahjojaan. Unkarin vapautumisen 8-vuotisjuhlan järjestimme kolmessa eri paikassa. 6. 4. pidettiin juhla Kemin Työväentalossa, missä juhlapuhujana oli opettaja Kalle Friman. Juhlasali oli täynnä veljeskansastamme kiinnostunutta yleisöä. Esikaupunkialueella, Karihaaran järjestötalossa, järjestettiin juhla yhdessä paikallisen puutyöväen ammattiosaston kanssa. Sielläkin oli yleisöä salin täydeltä. Lisäksi oli huhtikuun lopulla vielä kutsuvieraille esitelmä- ja juhlatilaisuus Kemin Suomalaisella Klubilla, missä esitelmöitsijänä oli rehtori A. Muurainen.

Juhannuksen aikana Unkarin lähettiläs ministeri Dömötör seurueineen vieraili Lapissa. Ministeri tutustui johtokunnan eräiden jäsenten opastuksella Lapin kesäyöhön, Aavasaksaan ym.

Unkarin urheilun suuri ja monipuolinen valokuvanäyttely avattiin 28. 6. Kemin Ammattikoululla. Ajankohta näyttelylle oli erittäin sopiva, sillä silloin pidettiin TUL:n Lapin piirin piirijuhlia Kemissä ja Unkarin urheilusta kiinnostuneita näyttelyvieraita oli useita satoja.

Huomattavin tapaus vuoden aikana oli Unkarin parlamentin puhemiehen Sándor Ronain vierailu paikkakunnallamme 6—7 päivinä lokakuuta. Kemin Työväentalossa järjestetyssä esitelmätilaisuudessa yleisö kuunteli suurella mielenkiinnolla puheenjohtaja Ronain vilkasta ja eloisaa selostusta Unkarin kansan vaiheista.

Kemin kaupunki oli nyt kuten aina vieraanvarainen unkarilaisia vieraitaan kohtaan.

Toimintamme ei ole kuitenkaan keskittynyt yksinomaan juhlien ja muiden tilaisuuksien järjestämiseen. Osasto on lähettänyt selostajia eri järjestöjen tilaisuuksiin sekä kaupungin alueelle että maaseudulle. Useita rainoja on esitetty kiinnostuneelle yleisölle ja elokuva "Pallo lentää" oli todellinen menestys nuorisoviikon aikana (katsojia 1455).

Tänä syksynä osastomme on saanut hyvän lisän työmme tunnetuksi tekemisessä, nimittäin oman orkesterin, joka lehtemme ilmestyessä on jo suorittanut ensiesiintymisensä.

Aikomuksenamme on hankkia lisää jäseniä ja laajentaa toimintaamme muiden seurojen ja järjestöjen piirissä. Valmistaudumme myös parhaillaan lapsille järjestettävään joulujuhlaan.

Unkarin kansan elämää selostava kuvanäyttely, jonka kuvia vaihdetaan, on jatkuvasti esillä Kemissä ja Rovaniemellä yhteensä kuudessa paikassa.

SAGA LAHTINEN:

Tampereen osasto

Toimintamme täällä Tampereella kulkee suunnilleen samaa rataa muiden Unkari-seuran osastojen kanssa, siitäkin huolimatta, että puheenjohtajan nuijaa heiluttelee "hennoissa" käsissään ns. heikompaan sukupuoleen kuuluva kansalainen. Samaan kategoriaan on luettava muutkin osastomme virkailijat. Kitkattomasti on kuitenkin sujunut yhteistyö niin johtokuntamme "moraalisen tuen" so. miesten kuin myös pääseuran kanssa.

Olemme järjestäneet juhlia, retkiä (kävimme mm. kesällä Hauholla ja järjestimme unkarilaisen illan) ja esitelmätilaisuuksia. Osastoomme kuuluu tanssiryhmä "Kalevayhtye", joka harrastaa suomalaisia kansantansseja ja joka esittäisi mielellään myös unkarilaisia tansseja, jos saisimme heille sekä tansseja että pukuja.

Syksyn aikana olemme saaneet vastaanottaa unkarilaisia vieraita: mm. ministeri Dömötör kävi täällä sekä Unkarin parlamentin puheenjohtaja Sándor Ronai ja Unkarin Sulattotyöläisten liiton puheenjohtaja Ferenc

Suomi—Unkari Seuran Kemin osaston uusi orkesteri.

Martin. Järjestimme vieraille tehdaskäyntejä sekä tutustumistilaisuuksia.

Tuntuu siltä, että Unkarilla ja unkarilaisilla on paljon ystäviä Tampereella ja että kiinnostus heimokansaamme ja sen rakennustyötä kohtaan on kasvamassa. Selityksen tähän tietysti antaa osaltaan sekin, että Tampereelta on suhteellisen moni käynyt Unkarissa ja saanut omin silmin nähdä elämää Uudessa Unkarissa. Nämä kävijät ovat tilaisuuksissamme selostaneet havaintojaan ja kokemuksiaan sekä muuallakin tehneet Unkaria tunnetuksi. Ja tietysti he ilman muuta ovat liittyneet seuramme jäseniksi.

NIILO KAVENIUS:

Turun osasto

Osaston toiminta on osoittanut jatkuvasti eteenpäin menoa. Viime aikoina olemme voineet tyydytyksellä todeta Unkarin-harrastuksen kasvua aikaisempaa laajemmissa kansalaispiireissä.

Kuluvan vuoden huomattavimmaksi tapahtumaksi kohdallamme muodostui Unkarin kansantasavallan 8-vuotisjuhla. "Vähäväkisten" juhlasalissa oli suomalais-unkarilaista ohjelmaamme seuraamassa 300 henkilöä. Kohokohdaksi muodostui ministeri Dömötörin ja hänen seurueensa esittely ohjelman lomassa.

Kevätkaudella järjestettiin kaksi tilaisuutta. Kärsämäen Rientolassa oli historiallisena vuosipäivänä maaliskuun 15:nä "Tutustumme Unkariin"-niminen ohjelmallinen ilta ja Nummenmäen Taistossa perinteellinen vapunillan vietto unkarilaisin ohjelmin ja näyttelyin. Kumpikin tilaisuus oli osittain paikallisten järjestöjen järjestämä, mikä osoittaa niiden harrastusta asiaan.

Tänä syksynä seuralla oli taiteen merkeissä jäsenillanvietto, johon olimme kutsuneet suosituimman turkulaisen sekakuoron Työnlaulajat omaisineen.

Parhaillaan osasto valmistelee esitelmä- ja elokuvatilaisuutta "Tutustumme Unkarin urheiluun", johon kutsukortit jaetaan täkäläisten urheiluseurojen välityksellä.

Alkusyksystä seuramme osallistui Varsinais-Suomen Rauhanneuvoston toimeenpanemaan rauhanjuhlaan, koska siellä esiteltiin nimenomaan Maailman Rauhanneuvoston Budapestissa pidettyä kokousta. Samana päivänä saapui Turkuun vierailulle Unkarin parlamentin puhemies Sándor R o n a i, jolle täten aukeni tilaisuus tuoda unkarilaisten rauhanpuolustajain terveiset tuhatpäiselle yleisöjoukolle.

Olemme saaneet välittömän kosketuksen paikkakuntamme ehkä huomattavimpaan kulttuurijärjestöön, Turun Taiteilijaseuraan, jonka jäsenmäärä lasketaan nelinumeroisin luvuin. Sen vuosikokouksessa syyskuussa esiteltiin unkarilaisen taidemaalarin Munkaczin elämäkerta rainakuvanäyttein hänen tuotannostaan. Vähän myöhemmin seuran Teatterikerho — satoja jäseniä siinäkin — esitti välittämämme unkarilaisen satuoopperan Csinom Palkó äänilevynäyttein. Esittelyn suoritti Turun Kaupunginteatterin kapellimestari Almos M a a t t o l a.

Myöskin Paraisten kauppalan Työväenopistossa on toimestamme esitetty Munkazcin työtä koskeva esitelmä ja kuvakokoelma. Kun vielä mainitsen,

Tampereen osaston puheenjohtaja S a g a L a h t i n e n.

Unkarin kansantasavallan 8-vuotisjuhla Turussa 9. 4. 1953.

että käytettävissämme olevia unkarilaisia rainoja on esitetty vähän väliä kaupungissa sekä sen ympäristössä eri järjestöjen tilaisuuksissa, voinkin todeta, että eteenpäin on menty. Kiitos siitä myös pääseuralle, joka auliisti on täyttänyt kaikki toivomuksemme, koskivatpa ne sitten hyviä neuvoja tai erilaisen materiaalin hankintaa.

OLAVI JOHANSSON:

Lahden osasto

Lahden osasto on Suomi—Unkari Seuran nuorin vesa. Osastomme perustettiin keväällä v. 1952 pääseuran järjestäessä Lahden taidehalliin Unkarin lasten piirustusten näyttelyn. Sitä ennen oli tietysti jo ollut osaston perustamishankkeita, mutta tämä onnellinen sattuma johti lopulta osaston syntysanojen lausumiseen. Perustamistilaisuudessa olivat läsnä mm. Unkarin lähettiläs ministeri Dömötör ja silloinen lähetystöneuvos Band.

Alussa osastomme toiminta oli verrattain vilkasta. Järjestimme unkarilaisten filmien näytöstilaisuuksia ja jäsenjuhlia. Tavallista mielenkiintoisemmaksi muodostui tämän vuoden alussa osastomme järjestämä "Lasten juhla", jossa mm. jaettiin seuran jäsenten ja ystävien lapsille Unkarin kansalta saatuja lahjoja.

Keväällä toimeenpantiin juhla Lahden Kaupungin teatterissa Unkarin kansan vapautuksen 8. vuosipäivän merkeissä. Erikoisen mieluisa yllätys oli meille, Suomi—Unkari Seuran jäsenille Unkarin Parlamentin puhemiehen Sándor Ronain käynti maassamme ja tietysti hänen tulonsa Lahteen 10. 10. 1953 osastomme vieraaksi. Tämän merkkitapahtuman johdosta osastomme järjesti ravintola Jukolassa jäsenillanvieton, jossa saimme kuulla ensikäden tietoja veljeskansastamme.

Mitä tulevaisuuden näköaloihin tulee, on lähimpänä tehtävänämme osaston joulu- ja uudenvuodenjuhlan järjestäminen. Vuosi onkin tämän jälkeen sitten päättymässä, joten seuraava askel on osaston vuosikokouksen järjesminen ja siihen liittyvien kysymysten hoitaminen. Lopuksi pyydän osastoni puolesta toivottaa pääseuralle ja kaikille sisarosastoille — hyvää joulua ja menestyksellistä uutta vuotta. Jatkukoon työmme menestyksellisenä Suomen ja Unkarin veljeskansojen kulttuurisuhteiden lujittamisen laajalla työsaralla. Menestyköön myös yhteinen taistelumme maailman rauhan puolesta.

M.O.M:n kulttuuritalo ulkoapäin.

Unkarin optillisten tehtaiden kulttuuritalon eteisaula.

VÄINÖ KAUKONEN:

Budapestin kaunein kulttuuritalo

Tutustuessani syyskuun lopussa ja lokakuun alussa Unkarin kulttuurisuhteiden instituutin vieraana kansan elämään ja kulttuuriin Budapestissa ja monilla muilla paikkakunnilla Unkarissa saatoin tuon tuostakin panna merkille, että kaikilla tahoilla työskentelevien ihmisten virkistyksestä ja erilaisten kulttuuritarpeiden tyydyttämisestä pidetään mahdollisimman hyvää huolta.

Työpaikoilla on omat huoneensa ja nurkkauksensa, joissa työntekijät voivat

viihtyisästi viettää vapaahetkensä työn lomassa ja iltaisin askarrella mieliharrastustensa parissa. Tehdaslaitoksiin ja maalaiskyliin on rakennettu meikäläisiä seurataloja vastaavia kulttuuritaloja. Valtiovalta pyrkii edistämään niiden rakentamista samalla ohjaten rakennustoimintaa taloudelliseen ja tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Matkani aikana oli Budapestissa kansantaiteen näyttely ja sen yhteydessä esiteltiin eräitä kulttuuritalojen pienoismalleja. Niiden suunnittelussa oli monipuolisesti käytetty hyväksi kansantaiteen suomia mahdollisuuksia viihtyisyyden aikaansaamiseksi. Omakohtaisesti tutustuin tähän kulttuurityön tärkeään muotoon viettäessäni erään aamupäivän Unkarin optillisten tehtaitten M.O.M:n kulttuuritalossa Budan rinteillä.

M.O.M:n kulttuuritalo on äskettäin rakennettu. Työt aloitettiin v. 1950 ja talo valmistui seuraavan vuoden aikana. Rakennustöissä olivat mukana vapaa-aikoinaan runsaslukuisina tehtaan työläiset ja heidän perheenjäsenensäkin. Tällainen talkootyö varsinaisen rakennustyön rinnalla on tehnyt kulttuuritalon erityisen läheiseksi tehtaan työläisille ja heidän perheilleen.

Monien suurkaupunkien kulttuuripalatseihin verrattuna M.O.M:n kulttuuritalo on pienehkö ja vaatimaton, mutta se on kaunis ja viihtyisä sekä käsitykseni mukaan tarkoituksenmukainen. Tilava ja avarantuntuinen eteisaula johtaa juhlasaliin, jossa on istuinpaikkoja 800 henkilölle. Sen yhteydessä on näyttämö tarpeellisine lisäsuojineen ja valkokankaineen elokuvaesityksiä varten. Esityskoneet ovat kiinteät omassa konehuoneessaan. Eteisaulan toiselta sivulta avautuvat ovet kaksikerroksiseen siipirakennukseen, jossa on useita huoneita kirjastoa ja erilaisten kerhojen työskentelyä varten. Aulan yläpuolella toisessa kerroksessa on pyöreä seurustelusali, kyllin avara myös tanssiaisten järjestämiseen. Pihamaa on ulkoilmaesityksiin sopiva; siinä on tilava lava apulaitteineen esityksiä varten ja siirrettävät penkit katsomon muodostamiseksi. Kokonaisuudessaan kulttuuritalo on uudenaikainen ja sen huoneet ovat suurine ikkunoineen hyvin valoisia ja kodikkaita.

Minkälaista toimintaa sitten tässä kulttuuritalossa on? Budapestin monien teatterien ja oopperain esityksiä ei ole yksinomaan niiden omissa suurissa taloissa, vaan nämä taidelaitokset lähettävät ryhmiään esiintymään myös muualla Budapestissa ja laajalti maaseudulla kulttuuritaloissa. Teatterien ja oopperain usein toistuvat vierailut ovat myös M.O.M:n kulttuuritalossa suosittuja. Niiden lisäksi monet orkesterit ja soitinyhtyeet sekä yksityiset taiteilijat esiintyvät kulttuuritalon tilaisuuksissa ja antavat omia konserttejaan. Suuri sali on myös tarkoituksenmukainen esitelmiä ja erilaisia opetustilaisuuksia varten. Kahdesti viikossa esitetään elokuvia, äskettäin mm. kaunis venäläinen värifilmi "Sadko", joka pian nähdään myös meidän maassamme. Eteisaula ja seurustelusali ovat omiaan näyttelyjä varten. Kulttuuritalossa käydessäni oli paraikaa "oman talon" valokuvaajain parhaimpien teosten näyttely monine erinomaisen hyvin onnistuneine, viehättävine valokuvasuurennuksineen.

Ulkopuolelta kulttuuritaloon saapuvien taiteilijain ja tiedemiesten esitysten rinnalla on kulttuuritalon omalla sisäisellä sivistystyöllä erittäin suuri merkitys. Siellä toimii vakituinen sekakuoro, jossa on 51 jäsentä, pienehkö tanssiryhmä ja orkesteri. Lasten ja nuorison keskuudessa on harrastus balettia kohtaan erittäin suuri, osanottajia on 150. On myös näytelmäryhmä, jonka esitykset ovat hyvin suosittuja, sekä nukketeatteri. Kuvataiteen piirissä lahjakkaat nuoret perehtyvät taiteellisen luomistyön tekniikkaan asiantuntijain opastuksella.

Kerhohuoneissa työskentelee useita opintokerhoja, mm. biologinen kerho, tekniikan harrastajien piiri, valokuvaajain piiri ja useat vieraiden kielten opintopiirit. Shakin harrastajia on satakunta ja he järjestävät usein turnauksia. Noin 11.000 nidettä käsittävä kirjasto on ahkerassa käytössä ja sen lukusalissa kokoontuu kirjallinen kerho, jonka toiminta on hyvin vilkasta. Usein järjestetään keskustelutilaisuuksia kirjallisuuden ongelmista ja kynänkäyttäjiä innostetaan kilpailuin ja palkinnoin. Eri harrastuspiireissä on jäseniä yhteensä noin 400. Kaiken toiminnan vilkkaudesta antaa jonkinlaisen käsityksen luku 20.000. Niin monta henkilöä kävi syyskuun aikana kulttuuritalossa.

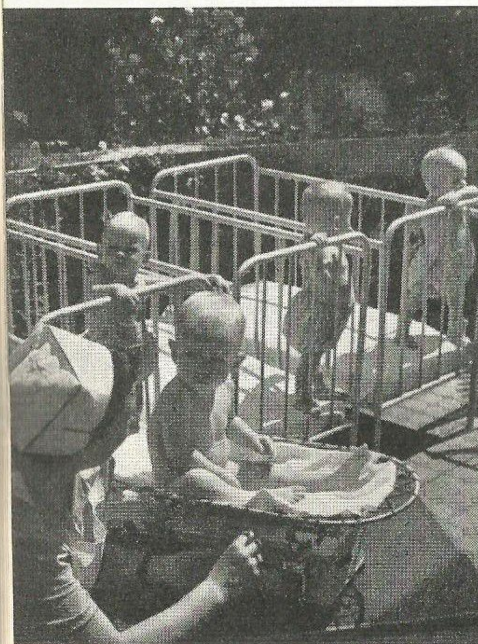

Aputyöläinen István Gál opiskelee iltaisin Musiikkikorkeakoulun oopperaluokalla. Kuvassa hän laulaa tovereilleen Kulttuuritalossa Gyula Fülöpin säestämänä.

Kaupungin asukkailla on Budapestissa paljon tilaisuuksia mitä parhaimpien taide-esitysten seuraamiseen, virkistäytymiseen ajanvietetilaisuuksissa ja omien mieliharrastustensa kehittämiseen. Näiden yleisten tilaisuuksien rinnalla on kulttuuritaloilla, joita Budapestissa on 20, oma tärkeä kulttuuritehtävänsä. Niiden suojissa tulevat parhaat saavutukset lähelle kansaa. Jokaisella on niissä tilaisuus kehittää omia taipumuksiaan sekä asiantuntevaa opastusta ja ohjausta saaden että yhteistoiminnassa toisten kanssa. Siksi onkin ymmärrettävää, että M.O.M:n kulttuuritalon kaltaisia uusia taloja rakennetaan yhteistoimin valtion tukemana edelleen Budapestiin sekä muihin kaupunkeihin ja maalaiskyliin.

"Olemme jo vuoden vanhoja"

ilmoittavat unkarilaiset neloset, joiden syntymästä kerrottiin lehtemme numerossa 10/1952

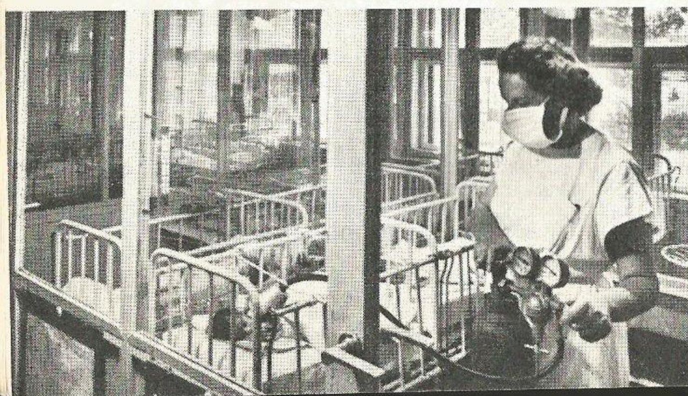

Nelosten nimet ovat János, András, István ja László ja heidän vanhempansa ovat metsätyöläinen József Csordás ja hänen vaimonsa Somogyn piirikunnasta. Nelosten yhteinen syntymäpaino oli 7 kiloa 200 grammaa. Nyt he painavat yhteensä jo 36 kg. Heitä hoidettiin aluksi Budapestin keskosten erikoishoitolassa happilaittein ja sierainten kautta ruokkimalla. Myöhemmin heidät siirrettiin kansanneuvoston ylläpitämään tarkkailukotiin Völgy-kadulla.

Vuosi on kulunut. Lapset ovat terveitä ja hyvin kehittyneitä. Heidän vanhemmillaan on vapaat junaliput Budapestiin, jotta he voivat säännöllisesti käydä tervehtimässä lapsiaan. Csordásin perheellä on nyt Kaposvárissa uusi asunto, joten lapset tulevat saamaan hyvän kodin.

Kuvassa yllä neloset luonnon helmassa viime kesänä. Vasemmalla punnitus käynnissä. Kuvat alla vasemmalla ovat nelosten elämän alkuvaiheilta: happilaitteet käytännössä — lääkäri tutkimassa vastasyntyneitä. Alla oikealla neloset kävelyretkellä puutarhassa Völgy-kadun lastenkodissa, joka oli ennen maan vapautusta eräs kreivi Eszterházyn loistohuviloista.

U. KILPINEN:

Vaikutelmia uudesta Unkarista

Wienissä pidettyyn MAL:n III maailmankongressiin osallistunut Suomen valtuuskunta, johon kuuluin, sai kongressin aikana Unkarin Ammattijärjestöltä ystävällisen ja yllättävän kutsun saapua vierailu- ja tutustumismatkalle Unkariin. Vaikka emme olleetkaan varautuneet kongressiaikaa pitempään matkallaoloon, hyväksyimme kutsun ilomielin. Vierailumatkaan osallistuneet valtuuskuntamme jäsenet sopivat työnantajainsa kanssa lomien pidentämisestä sähkeitse ja matka voitiin aloittaa välittömästi kongressin päätyttyä.

Suurin osa valtuuskuntamme jäseniä matkusti ensimmäistä kertaa kansandemokraattiseen maahan, eikä kukaan meistä ollut aikaisemmin käynyt Unkarissa. Suoritimme matkan Wienistä Budapestiin linja-autolla. Sivuutettuamme Itävallan ja Unkarin rajan ryhdyimme uteliaina ja osaksi ennakkoluuloisinakin linja-automme ikkunoista seuraamaan, millaiselta elämä näyttää "rautaesiripun" takaisessa maassa.

Parisen tuntia Unkarin maaperällä ajettuamme totesimme, että ihmisten elämä siellä näytti kulkevan suunnilleen samanlaista latuaan kuin muuallakin maailmassa. Pelloilla suoritettiin sokerijuurikkaan ym. myöhäisten juurikasvien nostoa ja syyskyntöjä. Kylien asukkaat toimittelivat tanhuvillaan tavallisia maalaistalouteen liittyviä askareita. Minkäänlaista eroa ei ollut havaittavissa myöskään ihmisten pukeutumisessa. Matkamme varrella sivuuttamiemme kaupunkien katuelämä näytti hyvin vilkkaalta. Kirkkaasti valaistuissa kaupoissa oli runsaasti tavaroita tarjolla, mutta paljon niissä näytti olevan myöskin ostajia. Varsinkin liha- ym. ruokatavarakaupoissa oli tungokseen asti ostavaa yleisöä, mikä saattoi johtua osaltaan siitä, että oli lauantai-iltapäivä. Varsinaista jonotusta emme kauppojen edustoilla nähneet.

Budapestiin saavuimme iltamyöhällä. Jo silloin sekä myöhemminkin teimme havainnon, että Budapestin katuliikenne ja katuelämä yleensä on paljon vilkkaampaa ja eloisampaa kuin esim. Wienissä. Varsinkin Pestin puoleisilla pääkaduilla vallitsee aika ajoin miltei läpipääsemättömältä näyttävä tungos, jonka selvittämiseksi on ryhdytty maanalaisen rautatien rakennustyöhön.

Kymmenpäiväinen vierailuohjelmamme laadittiin valtuuskuntamme esittämien toivomusten mukaiseksi. Kun joukossamme oli useita eri ammatti- ja tuotantoaloja edustavia työläisiä ja jokainen halusi tutustua oman alansa erikoiskysymyksiin, muodostui toivomuslistamme niin laajaksi, että sen toteuttaminen näytti mahdottomalta. Mutta unkarilaiset isäntämme tekivät sen mahdolliseksi

Suomalainen ammattiyhdistysvaltuuskunta, ryhmä muita ulkolaisia vieraita ja unkarilaisia isäntiä Sztalinvárosissa. Rakennuksissa asuu suuren metalliteollisuuskompleksin työläisiä.

hajoittamalla meidät viiteen eri ryhmään yhden päivän ajaksi, jolloin olimme eri aloja edustavien liittojen vieraina ja opastettavina. Näin saimme kaikki mahdollisimman monipuolisen yleiskuvan unkarilaisten elämästä ja tietoja myös kunkin erikoisalalta. Yleiseen ohjelmaamme kuului mm. käyntejä tehdas- ja rakennustyömailla, kollektiivitiloilla, lepokodeissa, lastenkodeissa, sairaaloissa, ammattijärjestön ja sosiaalivakuutuslaitoksen tiedoitustilaisuuksissa sekä erilaisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa.

Näin lyhytaikaisen tutustumiskäynnin jälkeen emme voi väittää, että olisimme saaneet täydellisen kuvan Unkarin kansan nykyisistä mielialoista ja toimeentulotasosta. Mutta tekemiemme havaintojen ja saamiemme tietojen perusteella voimme kuitenkin sanoa, että valtaosa Unkarin kansasta on innolla mukana sosialistisessa rakennustyössä ja että koko kansan elämä ja toimeentulo on turvattua. Työläisten riisto ja työttömyys on lopullisesti poistettu. Työvoimasta on jatkuva puute ja kaikille, jotka suinkin "kynnelle kykenevät", järjestetään työtä.

Unkarin sosiaalivakuutus ja -huolto on korkeammalla tasolla kuin vastaavasti kapitalistimaissa. Kaikki työtätekevät ja heidän perheenjäsenensä ovat vakuutetut sosiaalisten vaurioiden varalta. Terveydenhoito on pitkälle kehitettyä ja suurta huolta pidetään myöskin pienistä sekä varttuneemmassa iässä olevista lapsista.

Varsinaisessa rakennustoiminnassa on pantu pääpaino teollisuusrakennusten ja niiden läheisyyteen sijoitettujen työläisasuntojen pystyttämiseen. Unkari on muuttumassa maatalousmaasta voimakkaasti teollistetuksi maaksi. Laaja ja nopeassa tempossa tapahtuva teollistaminen vaatii paljon kustannuksia ja ponnisteluja, mutta Unkarin työväki tietää työskentelevänsä oman onnellisemman elämänsä ja elintasonsa jatkuvan kohoamisen puolesta. Teollisuustoiminnan laajentamisen rinnalla pyritään myöskin maataloutta voimaperäistämään ja koneellistamaan, minkä vaikutuksesta saadaan lisää työvoimaa teollisuuden palvelukseen.

Mieltämme kiinnosti kysymys, miten Unkarin sivistyneistö, insinöörit ja teknikot suhtautuvat uuden Unkarin rakennustyöhön ja tuotannon kohottamiseen. Olimme työmailla ja tehtaissa käydessämme keskusteluissa myöskin heidän kanssaan. Poikkeuksetta teimme sen havainnon, että heidän suhtautumisensa oli myönteistä. Insinöörit selostivat meille innostuneesti suunnittelemiensa töiden edistymistä ja tehtaiden toiminnassa tapahtuvaa tuotannon kohoamista. Kaikki he olivat vakuuttuneita kansansa hyvinvoinnin nopeasta parantumisesta ja korostivat aivan erikoisesti toivoaan maailman rauhan säilyttämisestä, mikä loisi edellytykset keskeytymättömälle taloudelliselle ja sivistykselliselle nousulle.

Sosialistiseen sektoriin kuuluvia maita vastaan kohdistuvassa propagandassa esitetään usein väite, ettei näiden maiden kansalaisilla ole demokraattisia vapauksia. Lyhyen vierailumme aikana saatoimme kuitenkin todeta, ettei tämä väite pidä paikkaansa. Unkarin nykyisiä oloja voidaan esteettömästi ja melkoisella kärkevyydellä arvostella. Panimme sen merkille osallistuessamme rakennustyöläisten kulttuurijuhlaan, joka oli järjestetty eri ammattiryhmien välisten henkisten kilpailujen merkeissä. Ohjelmassa oli useita pienoisnäytelmiä ja kuvaelmia, jotka olivat aiheeltaan olevia oloja arvostelevia. Niissä oli ivan ja arvostelun kohteeksi otettu myöskin julkisia laitoksia ja niiden virkailijoita. Meille selitettiin, että muutamissa virastoissa saattaa vieläkin esiintyä vanhoilta ajoilta periytynyttä byrokraattisuutta, mutta sellaista vastaan kohdistetaan sanomalehdistössä ja julkisissa tilaisuuksissa ankaraa arvostelua, eikä kaihdeta käyttämästä myöskään purevaa ivan ruoskaa.

Tulimme vakuuttuneiksi myöskin siitä, että työläinen voi vapaasti vaihtaa työpaikkaa. Usein toistuvia työpaikkojen muuttoja tosin valiteltiin ja niiden selitettiin haittaavan myöskin ammatillista järjestäytymistä, joka on vapaaehtoista.

Oman erikoismaininnan ansaitsee unkarilaisten laaja ja monipuolinen urheiluharrastus. Emme ole kotimaassammekaan nähneet yleisön niin innostuneesti eläytyvän jalkapallo-ottelussa pelikentän tapahtumiin kuin Budapestin stadionilla. Minulle oli yhtä suuri elämys katsella ottelua seuraamassa olevaa yleisöä kuin itse ottelua, johon osallistui Unkarin maajoukkuepelaajia. Huonoissa olosuhteissa elävän kansan keskuudessa ei viriäisi niin laajamittaista, niin korkeatasoista urheilutoimintaa kuin Unkarissa on lyhyen ajan sisällä tapahtunut. Vakuuttavana osoituksena siitä oli väkiluvultaan pienen Unkarin saavuttama kolmas sija Helsingin olympialaisten yleispisteissä.

Unkarin oloista keskusteltaessa huomautettiin meille useissa yhteyksissä, että kaikki ei ole vielä niinkuin pitäisi ja mihin pyritään. Elintason kohoaminen ei ole ollut niin nopeaa kuin olisi tovottavaa. Mutta edellytykset sen jatkuvalle kohoamiselle ovat jo olemassa. Hintoja on voitu alentaa ja palkkoja korottaa.

Unkarin kansa on kauan ja raskaasti kärsinyt feodalismista ja kapitalismista. Sota tuhosi Unkarin teollisuutta ja suuren osan asunnoista ja saksalaiset miehittäjät ryöstivät maataloudelta karjakannan. Mutta sodan tuhot on korjattu ja paljon uutta rakennettu. Uusi Unkari on nousemassa.

Koiralle suoritettava leikkaus on parhaillaan menossa.

Biologian opetusta erään budapestiläisen lukion harrastuspiirissä

Kirkkaasti valaistulla, noin puolen neliömetrin suuruisella leikkauspöydällä on peitettynä nukutettu koira. Leikkaussalitakkeihin pukeutuneet koululaiset kumartuvat sen yli kirkkaiden nikkeli-instrumenttien välkkyessä heidän harjaantuneissa käsissään. He avaavat pienellä viillolla vatsanpeitteen asettaen aukkoon sondin. Nyt on eläin valmis Pavlovin refleksikokeisiin. Olemme Budapestin "László I"-lukion biologisessa harrastuskerhossa ja leikkausta johtaa biologianopettaja Nándor Bange.

Tilavan leikkaussalin toisessa päässä suorittavat oppilaat anatomisia tutkimuksia kissoilla ja muilla eläimillä. Kaikkialla on sairaalamaisen puhdasta ja laitteet hyvässä järjestyksessä. Vesi kiehuu laitteessa, jonka oppilaat ovat kekseliäästi valmistaneet bensiinikanistereista. Leikkaussalin keskellä on kymografi, jota käytetään sydän-, hermo- ja jännereaktion tutkimiseen. Oppilaat

valmistivat itse kymografin kiertorasian alumiinikattilasta, päällystivät sylinterin noella ja hankkivat koneeseen halvalla hinnalla pienen sähkömoottorin.

*

Harrastuskerhoon kuuluvat oppilaat ovat lukion toisella ja kolmannella luokalla. Leikkauksen osanottajat ovat neljäsluokkalaisia, jotka tänä vuonna päättävät lukion, suorittavat tutkinnot ja aloittavat jo syyskuussa lääketieteelliset tai luonnontieteelliset opintonsa yliopistossa.

Unkarissa on kaikissa lukioissa erilaisia harrastusryhmiä, joissa ylimpien

László-lukion biologian harrastuspiirin jäseniä anatomian töissä.

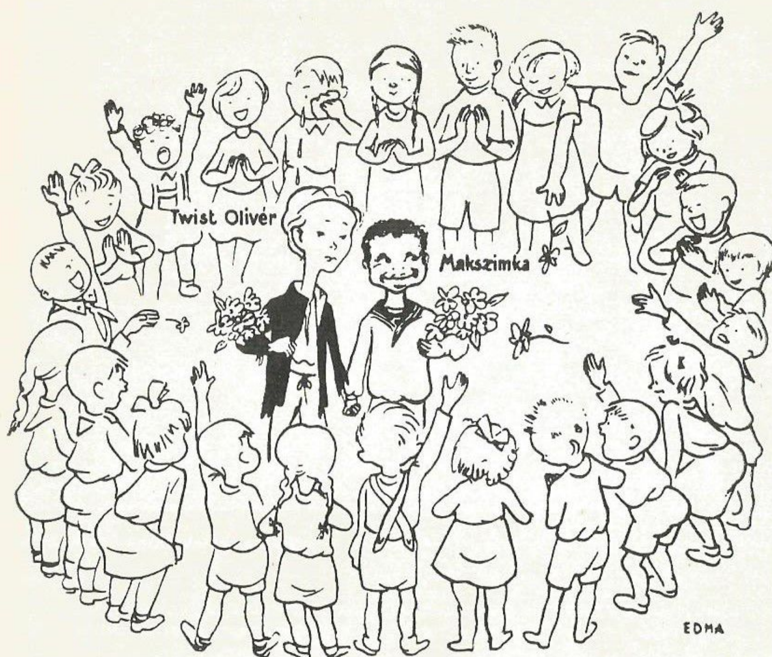
Oppilaat valmistavat opettajansa johdolla itse anatomian opiskelussa tarvittavia preparaatteja.

luokkien oppilaat voivat muun opetuksen lisäksi syventää ja laajentaa tietojaan eri aloilta. On olemassa biologian, kemian, radiotekniikan, matematiikan, kirjallisuuden jne. harrastusryhmiä.

Haastattelemme hiukan erästä IV luokan oppilasta Alajos Kalmária, joka kertoo: "Jo tullessani lukioon tiesin, että aion lääkäriksi, sillä tunnen tätä alaa kohtaan suurta kiinnostusta. Harrastuspiiri, jossa olen saanut käytännöllistä harjoitusta, on ollut suureksi hyödyksi valmistautuessani yliopisto-opintoihin. Samaa mieltä ovat muutkin harrastuspiirissä toimineet koulutoverini." Hän kertoo vielä, että oppilaat ovat suurimmaksi osaksi itse rakentaneet harrastuspiirinsä kerhohuoneiden sisustuksen yliopettaja Nagelin johdalla. Leikkaussalin viereisessä huoneessa hän näyttää itse tehtyä termostaattia ja kertoo: "Laadimme sen kahdesta suuresta peltiastiasta ja tarkkuuslaitteen, jonka tarkoituksena on pitää tutkittavana oleva materiaali koko ajan samassa lämpötilassa, asensimme itse paikoilleen."

Alajos Kalmár ja toiset oppilaat johdattavat meidät Pavlov-huoneeseen, missä he näyttävät pientä koe-eläintarhaansa. Katsomme myös harrastuspiirin "museota", jossa on kehityshistoriallisessa järjestyksessä anatomisia preparaatteja limaeläimistä, kaloista, sammakkoeläimistä, linnuista ja imettäväisistä. Toisessa kaapissa on tummilla alustoilla sammakkojen, kilpikonnien, lintujen ja imettäväisten luurankoja. Kaikki tämä on oppilaiden itsensä järjestämää.

Oppilaat kertovat, että biologisten harrastuspiirien jokavuotisissa maatakäsittävissä kilpailuissa heidän kerhonsa tuli ensimmäiseksi. He uskovat vahvasti voivansa pitää itsellään tämän ensisijan seuraavallakin kerralla, koska he ovat jo viime vuodesta lähtien kehittyneet paljon ja oppineet runsaasti uutta. Lázló-lukion biologisen harrastuspiirin jäsenet voivat täydellä syyllä väittää, että he ovat valmistautuneet hyvin yliopisto-opintoihinsa.

MAKSIMKA JA OLIVER TWIST

Kaksi Budapestin lasten lemmikkiä

Tunnettu unkarilainen pilalehti "Ludas Matyi" julkaisi jokin aika sitten viehättävän piirroksen, joka esittää Oliver Twistiä ja Maksimkaa käsi kädessä lasten ympäröiminä. Kuvatekstinä oli: "Kaksi lasten Budapestin lemmikkiä". Mutta miten suuren Dickensin pieni romaanisankari ja neekeripoika Maksimka ovat joutuneet näin lähelle toisiaan?

Suurimman suosion saavuttaneet elokuvat Budapestissa ovat nimittäin viime aikoina olleet viehättävä neuvostoliittolainen filmi "Maksimka" (esitetty äskettäin myös Helsingissä) ja englantilainen "Oliver Twist", suurella taiteellisuudella tehty filmiluomus Dickensin samannimisestä romaanista.

Kuukauden aikana "Maksimka" keräsi 554 esityksessä kaikkiaan 200.000 katsojaa "Oliver Twistin saadessa saman katsojamäärän tänä aikana 314 esityksessä. Koska kummankin elokuvan aiheena on lapsi, tuli piirtäjän mieleen ikuistaa heidät yhdessä. Unkarin lehdet ovat ahkerasti kirjoittaneet molemmista elokuvista.

"Tanssikartta" ja muuta mielenkiintoista unkarilaisista kansantansseista

Somogyn piirikunnan Berzencen kylässä on metsän reunaan tammenoksiin ripustettu valonheittimiä. Elokuvaus- ja äänityskoneita ja laitteita on kaikkialla ja kukkien koristamalla metsäaukeamalla käy vilkas hyörinä. Ensi viulun, toisen viulun ja bassoviulun soittajan, symbalistin ja klarinetinsoittajan muodostama kansanorkesteri soittaa hiki hatussa unkarilaisia sävelmiä . . . Viinilasit kilisevät. Vanha talonpoika, jonka kasvoja uurtavat syvät rypyt, nuorukainen, jolla on uljaasti törröttävät viikset, vanha emäntä mustine huiveineen, solakka tyttö ja joukko muita liikehtivät kaikessa kiireessä valmistetun, monenlaisilla herkuilla katetun pöydän ympärillä. Maalaisten keskellä istuu Budapestin kansantaiteen instituutin etnografisen osaston asiantuntijoita: koreografi, kansanlaulujen kerääjä, piirtäjä jne. Tarinoidaan ja lauletaan. Tunnelma on hilpeä.

Kameramiehet eivät ole vielä alkaneet kuvaustyötä, mutta jo nyt on tanssi täydessä käynnissä . . . Täällä ei tarvitse järjestellä kohtauksia, berzenceläiset tanssivat aivan kuin olisivat häissä tai kulttuuritalon isossa salissa. Kylän parhaat tanssijat esittävät taitoaan metsän laidassa ja kansantaiteen instituutti elokuvaa Berzencen asukkaiden tansseja . . . Ensimmäisenä parina tanssivat kameran

Unkarilaiset kansantanssit elokuvataan ja kirjoitetaan muistiin alkuperäisessä muodossaan kunkin tanssin kotiseudulla.

edessä seitsemänkymmenen ikäinen Imre Jankovics ja kuusikymmenvuotias rouva Vendel Sánta. He tanssivat hidasta czardasta. He ojentavat käsivartensa toisiaan kohti, tarttuvat toisiansa käsistä, pyörähtävät, eroavat jälleen . . . Samaan aikaan työskentelee kaksi kameraa. Toinen niistä seuraa tanssivien jalkojen liikkeitä. Rytmi kiihtyy ja czardas muuttuu nopeammaksi: setä Jancovicsin kädet liukuvat täti Sántan vyötäisille. Berzencen czardas-säännöt määräävät, että mies saa asettaa kätensä naisen vyötärölle vasta silloin, kun tanssi kiihtyy huimaavaksi. Niin ovat vanhat tanssineet nuorina ollessaan, ja niin he opettavat myös nuoret tanssimaan . . . Ensimmäisen parin jälkeen kilpailevat János Banics ja hänen paikansa János Banics nuorempi sikopaimentanssin taidossa . . . Tytöt esittävät piiritanssin. Parit pyörivät, hameet hulmuavat, kylän asukkaiden tanssi ja musiikki kiinnitetään filminauhalle.

Kahden tai kolmen kuukauden kuluttua voivat tehtaiden tanssiryhmät tai muiden kylien asukkaat tanssia berzenceläiseen tapaan.

Kuinka se on mahdollista?

TANSSEJA KERÄTÄÄN

Keskustelemme kansantaiteen instituutin Berzenceen lähettämän "retkikunnan" johtajan kanssa. Hänen nimensä on Ernö Pesovár ja hän työskentelee kansantanssien osastolla instituutissa. Kansantaiteen instituutin tehtävänä on tutkia, kerätä ja tehdä tunnetuksi Unkarin kansantaidetta.

"Meidän osastomme", Ernö Pesovár sanoo, "on tähän mennessä kerännyt tansseja yli kahdestasadasta kylästä. Kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana olemme tutkineet ja kuvanneet noin seitsemänsataa kansantanssia ja välittäneet ne edelleen monien tuhansien tanssiryhmien harjoiteltaviksi. Aloitimme työmme Somogyn piirikunnassa ja vierailimme jokaisessa kylässä, missä tansseja yhä harrastetaan niiden alkuperäisessä muodossa. Luonnollisestikaan emme keränneet yksinomaan tansseja, vaan myös kaikkea niihin liittyvää: musiikkia, tanssipukuja, tansseihin kuuluvia tapoja. Jokaisesta tanssista laadimme selostuksen pyrkien siihen, että jokaisen yksityisen kylän tanssi voidaan oppia tuntemaan alkuperäisessä muodossaan.

Kansantaiteen instituutti on laatinut kartan, johon on merkitty, mitä eri tansseja kullakin seudulla tanssitaan. Mutta me emme ainoastaan valmistaneet maata käsittävää 'tanssikarttaa', vaan olemme myös laatineet kortiston, mihin on talletettu seikkaperäiset tiedot kaikista tansseista. Unkarilaisessa tanssissa esiintyy tuhansia muunnelmia.

Kansantanssit eivät useimmiten olleet entisinä aikoina muistiinkirjoitettuja, vaan periytyivät isältä pojalle, vanhemmilta lapsille. Nyt me kirjoitamme yhä elävät alkuperäistanssit muistiin ja elokuvaamme ne . . ."

KAKSI FILMIÄ JOKAISESTA TANSSISTA

Saamme tietää, että jokaisesta tanssista tehdään kaksi filmiä. Toinen niistä on kansantajuinen ja toinen tieteellinen. Opetustarkoituksia palvelevien tieteellisten filmien nauhalle on kiinnitetty jokainen liike, vieläpä tarvittaessa ilmoitettu liikkeen suorittamiseen kuluva aikakin. Jokaiseen elokuvaan liittyy seikkaperäinen selostus tanssista, sen alkuperästä ja levinneisyydestä. Siten sisältää esim. selostus Berzencen tansseista mm. seuraavaa: "Pitäjän pinta-ala on 5.000 hehtaaria, ja se oli entisinä aikoina suurtilanomistajille kuuluvaa aluetta, jonka nyt omistavat työtätekevät talonpojat. Asukasluku on 4.070. Osa asukkaista työskentelee valtion työmailla Balantonfenyvesissä, Inotassa ja Sztálinvárosissa . . .

Tanssi, jonka erikoisuutena ovat kirjaillut untuvatyynyt.

Köyhät mökkiläiset säilyttivät kylälle ominaiset tanssit alkuperäisessä muodossaan. Ensimmäisen tanssiryhmän perustivat tuotanto-osuuskuntaan liittyneet talonpojat. Nykyisin pitäjässä toimii kolme tuotanto-osuuskuntaa . . ."

Selosteen jatkossa luonnehditaan edelleen tansseihin liittyvää musiikkia, tanssipukuja sekä kansantapoja.

NELJÄTUHATTA TANSSIRYHMÄÄ

"Kansantaiteen instituutin toisena tehtävänä", Ernö Pesovár lausuu, "on tehdä kansantansseja tunnetuksi väestön keskuudessa. Heti kun jokin filmi on valmis, lähetämme siitä kopioita suurten työpaikkojen kulttuuriryhmien ohjaajille, kulttuuritalojen johtajille, koreografeille jne. asiaan kuuluvine ohjeineen ja selostuksineen.

Sekä työpaikkojen että kylien kulttuuriryhmät pyytävät meiltä alinomaa sellaisia tansseja, jotka soveltuvat heidän tanssiryhmänsä laajuuteen ja taitotasoon ilmoittaen meille jopa senkin, kuinka paljon he voisivat uhrata varoja tarvittavien pukujen hankkimiseen. Ne ilmoittavat meille myös siitä, minkä seutujen tansseja he ensi sijassa toivoisivat.

Tuollaisessa tapauksessa emme lähetä heille vain elokuvaa, kirjallista selostusta ja asiantuntijaohjeita, vaan yritämme myös antaa uusia tansseja opetteleville ryhmille käytännöllistä apua niiden toimeenpanemissa harjoituksissa."

Unkarissa osallistui vuosien 1952—1953 kulttuurikilpailuun noin neljätuhatta tanssiryhmää. Budapestin rautatievaunutehtaan tanssijat esittivät Szanyn kylän kosiotanssin, ja monet pohjoisunkarilaiset ryhmät tanssivat czardasta tavalla, joka on ominainen länsi-Unkarissa sijaitsevan Transdanubian alueen asukkaille. Kansantaiteen instituutin työ on tehnyt tanssiryhmille mahdolliseksi omaksua ja esittää sellaisia tansseja, jotka ovat peräisin jostain määrätystä kylästä ja jotka havainnollisesti luonnehtivat juuri tuon kylän ihmisten elämää ja tapoja.

UUSI UNKARILAINEN OOPPERA

"Kuningas Pomaden uudet vaatteet"

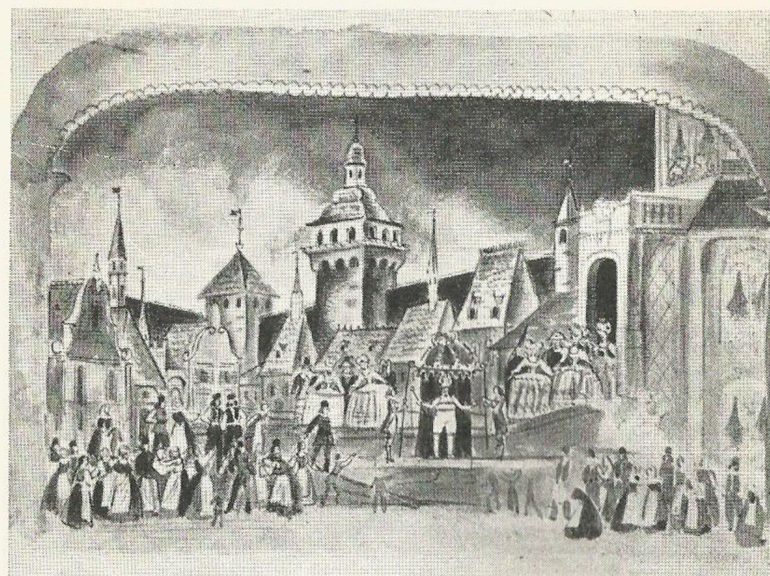
Budapestissä järjestettiin äskettäin Unkarin II musiikkiviikko, jonka viettoon osallistui kolmisen sataa unkarilaista ja ulkolaista säveltäjää, konsertoivaa taiteilijaa ja musiikkiarvostelijaa. Viikon aikana esitettiin parhaat, kahden viime vuoden kuluessa syntyneet unkarilaiset musiikkiluomukset, niiden joukossa myös säveltäjä György Ránkin satuooppera "Kuningas Pomaden uudet vaatteet".

Budapestin valtionoopperassa on esitetty György Ránkin uusi ooppera "Kuningas Pomaden uudet vaatteet". Säveltäjä kuuluu nuoreen muusikkopolveen ja on unkarilaisen musiikin suuren mestarin Zoltán Kodályn oppilas. Ránkin konserttisävellykset ovat tuttuja kaikille radionkuuntelijoille, samoin hänen kuoroteoksensa ja satusävelmänsä. Myös "Kuningas Pomaden uudet vaatteet" oli alkuperäisessä muodossaan radio-ooppera. Ránkin pianosovitus valmistui vuoden 1952 lopulla, juuri niihin aikoihin, jolloin Unkarissa juhlittiin Zoltán Kodályn 70-vuotispäivää.

Valtionoopperan johto, joka viime vuosina — yhdessä musiikkielämän johtavien henkilöiden kanssa — on omistanut suurta huomiota pyrkimyksille uusien unkarilaisten oopperain luomiseksi, antoi György Ránkin tehtäväksi muodostaa teoksensa oopperaksi.

"Kuningas Pomaden uudet vaatteet" on muovattu Andersenin tunnetusta satiirisesta sadusta "Keisarin uudet vaatteet". Runotekstin on laatinut Amy Károlyi. Oopperan dramaturgineuvosto oli kiinteässä yhteistyössä säveltäjän ja libreton tekijän kanssa.

Lavastussuunnitelma oopperaan "Kuningas Pomaden uudet vaatteet". Viereisellä sivulla kuningas Pomade itse.

Ooppera esittää satiirisin ja lyyrillisin kuvaelmin sekä dramaattisin joukkokohtauksin, kuinka kansa älykkäiden kujeiden avulla karkoittaa typerän ja tyrannimaisen kuninkaan sekä hänen irstaan hoviväkensä. Kuningas oli ajanut maanpakoon kaksi vallankumouksellisten laulujen laulajaa, mutta he palasivat takaisin veikeitten ylioppilaitten valepukuihin pukeutuneina. Aariat, kuoro ja balettikohtaukset tulkitsevat näyttämön monikuteisia tapahtumia. György Ránkin oivallinen, yksilöllistävä ja karakterisoiva musiikki pohjautuu syvälle unkarilaisten kansansävelmien aarteistoon.

Unkarilaisen kansallisen oopperan perustaja, viime vuosisadalla elänyt säveltäjäklassikko Ferenc Erkel ammensi — samoin kuin viime vuosikymmenien aikana myös Béla Bartók ja Zoltán Kodály — runsaasti unkarilaisesta kansanmusiikista. Erkel valitsi taidelajikseen suuren draaman teoksissaan "Bank Ban", "Hunyadi László" ja muissa mittavissa luomuksissaan, kun taas Bartók ja Kodály etsivät ja löysivät uusia satuoopperan muotoja. (Esim. teoksissa "Prinssi Siniparran linna" ja "Háry János".)

Myös ensimmäinen maan vapautuksen jälkeinen oopperasävellys, Kossuth-palkinnon saajan Ferenc Farkasin "Csinom Palkó" pohjautuu satuun — samoin kuin "Kuningas Pomaden uudet vaatteet". Lehdistöarvostelu, joka käsitteli seikkaperäisesti uutta oopperaa, lausui että — vaikka unkarilaisen säveltaiteen päätehtävä onkin luoda historian ja meidän oman aikamme probleemoihin liittyvää uutta musiikkia — Ránkin sävelteos on merkittävä

Imartelevaa hoviväkeä. Luonnos tehty oopperaa varten.

saavutus uuden unkarilaisen oopperan alalla. Huomautettiin myös siitä, että säveltäjä on halunnut teoksellaan "Kuningas Pomaden uudet vaatteet" toteuttaa uutta musiikkikäsitystä, joka sadullaan — oopperalla — ja satiirisilla sävelaineksillaan ylittää koomillisen oopperan puitteet, niin että sitä voidaan nimittää musikaaliseksi komediaksi. Ránkin musiikki tulkitsee tätä uutta taidekäsitystä sekä suurpiirteisissä että vauhdikkaissa sävellinjoissaan ja kirpeän satiirisine aineksineen kekseliäästi ja johdonmukaisesti.

Kaksi kertaa Kossuth-palkinnon saanut oopperan pääohjaaja Gusztáv Olák on muotoillut joukkokohtaukset ja hovinäkymät huumorin- ja satiirinkylläisiksi. Lyyrillisissä kohtauksissa oli aitoa runollista tunnelmaa ja draamalliset ristiriidat piirtyivät selvinä esiin taustanaan Kossuth-palkinnon saajan Zoltán Fülöpin värikäs, Gusztáv Oláhs Inin luonnoksiin pohjautuva lavastus. Oopperan kapellimestari János Ferencsik oli harjoittanut ja johti musiikin erinomaisella tavalla. Kossuth-palkinnon saanut kapellimestari korosti tulkinnassaan koomillisia ja satiirisia aineksia täydellisesti hallitén kaikki musikaaliset keinot. Oopperan pääosaa esitti Mihály Székely — kansainvälisesti tunnettu, Kossuth-palkinnon saanut oopperalaulaja — luoden mainioine näyttelijänlahjoineen eloisan hahmon kuningas Pomaden satiirisesti luonnehditusta persoonasta. — Tämä uusi unkarilainen ooppera on herättänyt suurta mieltymystä oopperanäytännöissä käyvän uuden yleisön — työtätekevien ihmisten laajojen joukkojen keskuudessa.

Jalkapallo-ottelu Unkari-Englanti

Marraskuun 25 p:nä voitti Unkarin jalkapalloilun valiojoukkue Lontoon Wembleyn stadionilla 105.000 katsojan läsnäollessa Englannin maajoukkueen 6—3 (4—2). Unkarin joukkue oli ensimmäinen, joka 90 vuoteen on voittanut jalkapallopelin oppimestarit heidän omalla kamarallaan, eikä 72 vuoteen mikään muu joukkue kuin Unkarin ole kyennyt toimittamaan kuutta palloa samassa ottelussa Englannin valiomiehistön maalin verkkoon.

Unkarin joukkue pelasi — ulkolaisten asiantuntijain lausuntojen mukaan — loistavasti. Jo ensimmäisellä minuutilla hankki keskushyökkääjä Hidegkuti Unkarille johdon. Englannin joukkue tasoitti 14. minuutilla nopealla hyökkäyksellä. Sitten pelasivat Unkarin palloilijat 20 minuutin ajan suurenmoisesti: 22. minuutilla ampui Hidegkuti, 25. minuutilla Puskás ja 29. minuutilla jälleen Puskás maalin, niin että unkarilaiset olivat 4—1 johdossa. Englannin joukkue yritti kuitenkin edelleen innolla, ja 38. minuutilla onnistui Mortensen parantamaan numerot 4—2:ksi. Toisen puoliajan unkarilaiset aloittivat voimakkaalla painostuksella: 50. minuutilla ampui Boszik, ja 53. minuutilla Hidegkuti maaliin. Nyt johti Unkarin joukkue 6—2. Englannin joukkue sai 57. minuutilla rangaistuspotkusta maalin. Sen jälkeen heidän yrityksensä jäivät tuloksettomiksi.

Unkarin maajoukkueen voitto oli Englannin lehdistölle suuri yllätys; mutta vielä enemmän sitä hämmästytti unkarilaisten oivallinen peli, jonka johdosta useimmat englantilaiset lehdet lausuivat, että Wembleyn stadionilla ei ole milloinkaan nähty niin hyvin pelaavaa jalkapallojoukkuetta.

Unkarissa otettiin tämä suuri voitto luonnollisesti ilolla vastaan. Unkarin yleisradiossa selostettiin ottelun kulku kahteen kertaan. Unkarilainen yleisö luotti yleisesti oman maansa joukkueen voittoon, ja tuo luottamus ilmeni myös niissä sähkeissä, joita Unkarin joukkue sai vastaanottaa suuret määrät jo ennen ottelua. Unkarin valiomiehistö osoittautui täydellisesti tuon luottamuksen arvoiseksi, sillä se ei pelannut ainoastaan kauniisti ja menestyksellisesti, vaan myös erinomaisella innolla.

Unkarilaiset pelaajat voivat kiittää saavuttamastaan voitosta ensi kädessä sitä tosiasiaa, että he ovat kehittäneet jalkapallopeliä ja yllättivät vastustajansa uudenaikaisilla taktillisilla ratkaisuilla. Tämän tekniikan olivat suunnitelleet Unkarin joukkueen johtajat Gusztáv Sebes ja Gyula Mándi, ja joukkueen miehistö ansaitsee mitä suurimman kiitoksen siitä, että sen pelaajat pystyivät toteuttamaan saamansa taktilliset tehtävät hiuksenhienolla tarkkuudella.

Unkarin valiomiehistön voitto Englannissa merkitsee epäilemättä erään aikakauden päättymistä jalkapalloilun historiassa. Unkarin kansallinen yksitoistamiehinen joukkue, vuoden 1952 olympiavoittaja, joukkue joka kolmen vuoden ajan on ollut lyömätön, on Lontoossa osoittanut, että mannermaan jalkapalloilijat ovat jo päässeet englantilaisten oppimestarien kanssa samalle tasolle, vieläpä nousseet heitä paremmiksikin. Unkarin joukkueen voitto, ja vielä enemmän heidän tuossa "vuosisadan ottelussa" esittämänsä peli on sen näyttänyt toteen.

Nykyaikaisen hyökkäyspelin harjoittelusta jalkapalloilussa

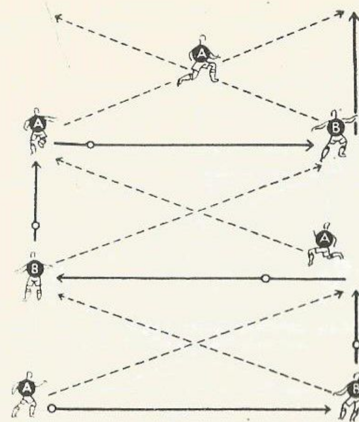
Unkarin jalkapalloilu on viime vuosina läpikäynyt merkittävän kehityskauden. Valtion tehokkaan tuen turvin, esikuvallisen neuvostourheilun rikkaita kokemuksia hyväkseen käyttäen, tieteelliseen tutkimukseen ja järjestelmälliseen, tunnolliseen harjoitteluun nojautuen ovat Unkarin jalkapalloilijat nousseet maailman parhaimpien joukkoon. Tästä oli havainnollisena todistuksena Unkarin jalkapallojoukkueen hyvä menestys Helsingin olympiakisoissa.

Unkarin palloilijat pelaavat nykyaikaisesti. Heidän pelinsä tähtää maalin tekoon pyrkien välttämään turhaa näpertelyä ja rakentuen nopeaan paikanvaihtoon. Tietysti he siitä huolimatta ovat tietoisia siitä, että heidän pelissään on vielä paljon parantamisen varaa. Parantamiseen he myös jatkuvasti pyrkivät ottaen oppia sekä omista ottelukokemuksistaan että etevien neuvostoliittolaisten ammattimiesten ohjeista. Yhä edelleen he etsivät uusia, entistä parempia ratkaisuja täydentäen järjestelmällisesti sekä teknillisiä että taktillisia tietojaan.

Kuten kaikkialla, askarruttaa Unkarissakin ammattimiehiä eniten kysymys nykyaikaisesta hyökkäyspelistä, sillä ensi kädessähän juuri hyökkääjä on joukkueensa maalien tekijä. Ennen kaikkea hänen hyvästä tai huonosta työstään riippuu, kuinka usein joukkue voi pakottaa vastapuolen maalivahdin antautumaan. Tärkein näkökohta on siis tulos — ja tuloksellisesti voi hyökkääjäketju toimia vain silloin, kun sen jäsenet hallitsevat pallotekniikan ja ovat myös taktillisesti vastaavalla tasolla.

Juuri sen tähden ovat ohjaajat kohdistaneet huomionsa eturivin pelaajien tekniikan kehittämiseen. Hyökkääjän täytyy osata ottaa pallo taitavasti vastaan, kuljettaa sitä, antaa se edelleen, hallita pääpeli ja kyetä ampumaan maaleja samoin kuin myös taistelemaan pallosta. Hyökkääjä ei saa antaa vastapuolen puolustajan rauhassa torjua päällään tai kuljettaa palloa, vaan hänen on kaikin voimin yritettävä anastaa pallo omaan haltuunsa.

Parhaat pelaajat voivat ja heidän täytyy oppia nämä seikat harjoittelun avulla. Harjoituksissa on siis erittäin tärkeä merkitys pallon käsittelyn ja oton treenauksella. Palloharjoitus on jalkapalloilijalle samaa kuin sormiharjoitukset pianistille. Se on pohjustavaa työtä, jota ilman ei kenestäkään urheilijasta voi kehittyä täysin taitonsa osaavaa jalkapalloilijaa. Luonnollisesti harjoituksista on vain silloin suurinta mahdollista hyötyä, jos niitä suoritetaan samankaltaisten olosuhteiden vallitessa kuin tosiottelussa. On esimerkiksi hyvin tavallista, että hyökkääjä, jota ei kukaan häiritse, ampuu kuljettamansa, vastaansa kierivän, takaa tulevan tai sivulta hänelle syöttönä ohjatun pallon loisteliaasti maaliin. Tosiottelussa sattuu kuitenkin vain perin harvoin, ettei ketään vastapuolen puolustajaa ole häiritsemässä hyökkääjää. Siksi on maaliin ampumista luonnollisesti harjoiteltava tosiottelua muistuttavissa olosuhteissa. Vain silloin se opitaan tekemään oikealla tavalla.

Kuva 1: Ehyt viiva osoittaa pallon tien, katkoviiva pelaajan.

Samalla tavalla harjoitetaan pelaajia tekemään erilaisia taktillisia ratkaisuja, joiden päämääränä on mahdollisimman nopeasti ja yksinkertaisesti lähestyä vastustajan maalia ja toimittaa nahkakuula sen verkkoon.

Nykyaikaisen hyökkäyksen yhteispelissä on kolme perustaa luovaa seikkaa. Jotta menestyksellinen hyökkäys voidaan tyydyttävästi suorittaa, on pelaajien tunnettava nämä kolme perusratkaisua. Silloin voivat pelaajat ratkaista kulloinkin vallitsevassa pelitilanteessa sommittelemansa ja syntyvät muunnokset helpommin. On tärkeätä, että palloilijat harjoittelevat perusteellisesti näitä kolmea ratkaisua. Kun ne kerran ovat syöpyneet hänen mieleensä, lihaksiinsa ja jänteisiinsä, ne näyttävät hänelle ottelun jokaisessa eri tilanteessa, aikaa hukkaamatta, mitä mahdollisuuksia on tarjolla, ja pelaaja tietää myös, miten hänen pelitoverinsa tuossa tilanteessa menettelee ja mitä hän pyrkii tekemään.

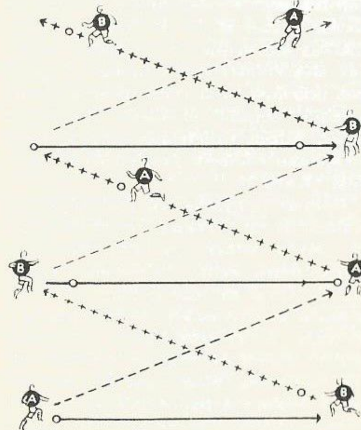
Ensimmäisen perusseikan harjoituksessa asettuu kaksi pelaajaa 6—8 metrin päähän toisistaan. Ensimmäinen pelaaja A vierittää pallon toiselle, B:lle, joka antaa sen suoraan eteenpäin. Ensimmäinen pelaaja A juoksee palloa vastaan, samalla kun B juoksee hänen jättämälleen paikalle, luonnollisestikin pallon kanssa samassa tasossa. Eteenpäin juossut pelaaja B syöttää sitten pallon takaisin toverilleen, joka on juossut hänen äskeiselle paikalleen (Kuva 1). Harjoitus jatkuu yhtä mittaa paikkaa vaihtaen, alinomaisena juoksuna kentän pituus- tai poikkisuuntaan ja myös niin, että molemmat pelaajat edestakaisin juostessaan vaihtavat alkuasetelmassa olevat paikkansa. Harjoitus aletaan hitaasti juosten, että pelaajat tottuisivat pallon syöttämiseen ja oppisivat juoksun suuntauksen, mutta myöhemmin yhä nopeammassa tempossa. Molempien pelaajien välimatkan pituutta vaihdellaan.

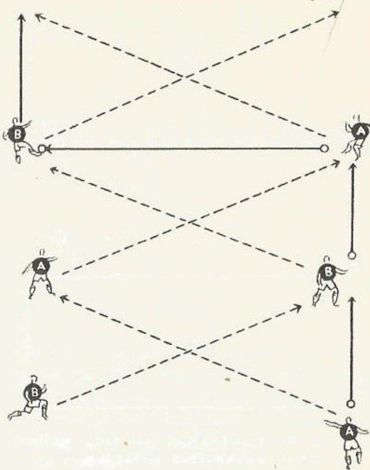
Toinen näistä harjoituksista on pallon kuljetus paikanvaihdon aikana. Molemmat pelaajat asettuvat samaan alkuryhmitykseen kuin edellisessä harjoituksessa. Ensimmäinen pelaaja A antaa pallon B:lle. B juoksee vähän matkaa eteenpäin, ottaa pallon, kuljettaa sitä vinosti sivusuuntaan ja antaa sen takaansa sillä välin itsensä kanssa samalle linjalle juosseelle toverilleen A:lle. Sitten vaihdetaan osia ja sama toistetaan edelleen juosten useita kertoja (Kuva 2).

Kolmas nykyaikaisen hyökkäyspelin kulmakivi on jyrkkien syöttöjen käyttö. Myös siihen on totuttauduttava harjoitusten avulla. Molemmat pelaajat asettuvat samaan linjaan viiden tai kuuden metrin etäisyydelle toisistaan. Pelaaja A syöttää pallon eteenpäin, jolloin B juoksee viistoon ja ottaa pallon haltuunsa. Sillä välin juoksee pallon syöttänyt A pallon jälkeen syöksyneen toverinsa toiselle puolelle poikki-

suuntaan. Sen jälkeen syöttää vastakkaiseen suuntaan liikehtinyt B pallon edelleen ja A juoksee vinosuuntaan ottamaan sen haltuunsa. Mutta nyt ei pelaaja A enää syötäkään palloa jyrkästi eteenpäin, vaan poikkisuuntaan. Siitä sen suuntaa jyrkästi eteenpäin pelaaja B sivulle eteenpäin juoksevalle A:lle, joka pallon oli hänelle syöttänyt (Kuva 3). Myös tämä harjoitus suoritetaan kentällä juosten sitä pitkin edestakaisin. Aluksi annetaan syötöt hitaina ja juostaan verkalleen yhdistämällä toimintaan pallon vastaanotto- ja kuljetusharjoitus, ja vasta myöhemmin tahti kiihdytetään mahdollisimman nopeaksi.

Näistä kolmesta harjoituksesta on monia muunnoksia, joita harjoitetaan treenauksen kestäessä eri muodoissa. Niinpä voidaan harjoitukseen esim. yhdistää maaliinammunta tai suorittaa se poikittaisasetelmana. Kun maaliin ampuminen kytketään toimintaan, näyttää tapahtuma seuraavanlaiselta: Oikea väli- tai laitahyökkääjä (A) syöttää pallon jyrkästi eteenpäin; keskushyökkääjä tai oikea laitahyökkääjä (B) juoksee pallon kiinni ja antaa sen takaansa eteen syöksyvälle pe-

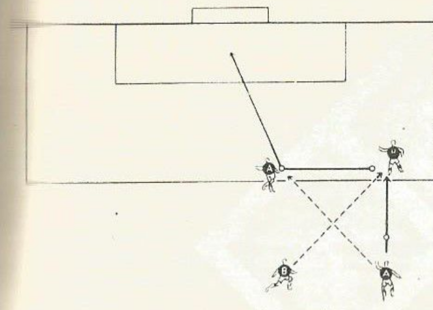
Kuva 3: Ehyt viiva osoittaa pallon tien, katkoviiva pelaajan.

litoverilleen, joka yrittää ampua sen maaliin (Kuva 4). Luonnollisesti suorittaa saman harjoituksen myös hyökkäysketjun vasen siipi ja sen jälkeen koko ketju yhdessä.

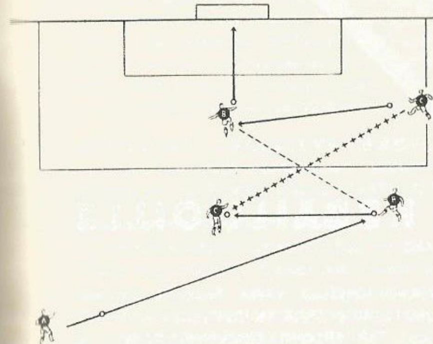
Kun poikittaisasetelmahyökkäys aloitetaan, syöttää eräs pelaajista (A) sivusuuntaan. Toinen pelaaja (B) suuntaa pallon edelleen kolmannelle pelaajalle (C), joka kuljettaa sitä nopeasti eteenpäin ja sitten antaa sen sillä välin takaansa eteen syöksyvälle pelaaja B:lle. Tämä ottaa pallon vastaan ja ampuu sen maaliin tai tavoittaa sen suoraan ilmasta toimittaen sen verkkoon (Kuva 5).

Harjoitukset suoritetaan järjestelmällisesti ja vaikeusastetta lisäten. Aluksi on toiminta verkkaista ja ilman vastustajia suoritettavaa. Vähitellen tahtia kiihdytetään — kuitenkin yhä

Kuva 2: Ehyt viiva osoittaa pallon tien, katkoviiva tien, jonka pelaaja kulkee ilman palloa, ja risteillä merkitty viiva tien, jonka pelaaja kulkee pallo mukanaan.

Kuva 4: Ehyt viiva osoittaa pallon tien, katkoviiva pelaajan.

Kuva 5: Ehyt viiva osoittaa pallon tien, katkoviiva pelaajan, risteillä merkitty viiva tien, jonka pelaaja kulkee pallo mukanaan.

vielä ilman vastustajaa — sitten tuodaan myös vastustaja kentälle. Aluksi ei vastapuoli kuitenkaan toimi aktiivisesti, vaan ainoastaan sijoittuu. Vihdoin harjoitus sitten suoritetaan nopeana ja otteluolosuhteiden mukaisena — jolloin siis vastapuoli puuttuu omalta osaltaan asioiden kulkuun.

Luonnollisesti on harjoitus aina suoritettava siten, ettei puolustaja tiedä, minkä ratkaisun hyökkääjä aikoo tehdä, sillä jos puolustaja on perillä suunnitelmasta, sijoittuu hän tahtomattaankin aina niin, että pystyy estämään vastapuolen aikeet.

On tapana suorittaa harjoitukset usein ottelunomaisina, sillä siten treenaus muodostuu mielenkiintoisemmaksi ja hupaisemmaksi. Silloin tulevat pelaajien suoritukset täsmällisesti arvioiduiksi. Kun hyökkääjä suorittaa harjoitustehtävänsä niin, ettei puolustaja voi häntä estää, on hän päässyt hyvään tulokseen. Päinvastaisessa tapauksessa ansaitsee kiitoksen puolustaja.

Myös jatkoharjoittelu on tärkeätä. Se tapahtuu siten, että hyökkääjäketju pelaa harjoituksessa juoksijaa ja puolustajia vastaan. Tästä pelistä on useita muunnoksia. Voidaan esimerkiksi tehdä niin, että takana oleva tukimies kuljettaa palloa eteenpäin ja syöttää sen jollekin hyökkääjälle. Hyökkääjä irtautuu häntä vartioivasta puolustajasta juosten joko eteenpäin tai taaksepäin ja niin lähtee hyökkäys käyntiin päätyäkseen lopulta maalilaukaukseen. Toinen muunnelma on sellainen, että kolme etenevää hyökkääjää pelaa kolmea puolustajaa vastaan. Tässä tapauksessa puolustajat vain pysäyttävät pallon kulun muuten peliin osallistumatta, ja maalin takana oleva juoksija palauttaa sinne päätyneet pallot takaisin kentälle. Harjoituksen kestäessä suoritetaan tehtävien vaihto: pelaajat ottavat niiden paikat, jotka siihen saakka ovat toimineet vain avustajina.

Myös nämä molemmat harjoitukset voidaan suorittaa tosiottelun mukaisina, hyökkääjien ja puolustavien voimien kykyjen arvioinnin merkeissä. Jatkotreenausta saadaan harjoitusotteluissa.

Kaikki edellä selostettu on tietysti vain pieni osa siitä suuresta työstä, johon jonkin jalkapallojoukkueen täytyy antautua, jos se tahtoo kyetä hallitsemaan nykyaikaista hyökkäyspeliä. Työ ei ole helppoa ja se vaatii runsaasti harjoitusta, tunnollisuutta ja järjestelmällistä ponnistelua, mutta sen tuottamat tulokset palkitsevat kaikki vaivat. Unkarilaisten jalkapalloilijain saavutukset ovat siitä todisteina.

POSTIMERKKIEN KERÄILIJÖILLE

Unkarin postilaitos on julkaissut Budapestin kansanstadionin avajaisten kunniaksi juhlapostimerkkisarjan. Sarjassa on 10 arvoa: 20, 30, 40, 50, 60 ja 80 filleriä, sekä 1, 2, 3 ja 5 forinttia. Merkit ovat kaksiväristä rasterisyväpainotyötä. Niiden muoto on kärjilleen pystyyn nostettu neliö, jonka koko on 4x4 cm. Arvot 20—60 filleriä ovat tavalliseen postitukseen käytettäviä, arvot 80 filleristä 5 forinttiin lentomerkkejä. Merkkien yläkulmassa on teksti "1953 kansanstadion", alakulmassa sanat "Unkarin posti" ja niiden alla arvomerkintä. Lentomerkeissä on lisäksi merkintä "lentoposti". Merkkien reunuksessa mainitaan niiden luonnokset laatineiden taiteilijain, J. Vertelin ja F. Gallin nimet.

Herkin pastellivärein painetut merkkikuvat esittävät aiheita: 20 filleriä (kaksi polkupyöräilijää), 30 filleriä (perhostyylillä vettä halkova naisuimari), 40 filleriä (kaksi naisvoimistelijaa), 50 filleriä (kiekonheittäjä), 60 filleriä (kaksi painijaa), 80 filleriä (tilannekuva vesipallo-ottelusta), 1 forintti (nyrkkeily-ottelu), 2 forinttia (tilannekuva jalkapallo-ottelusta), 3 forinttia (kaksi viestinjuoksijaa), 5 forinttia (kansanstadion).

Unkarin porto-merkkien 50-vuotisjuhlasarjaan kuuluu 18 arvoa: 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 20, 24, 30, 36, 40, 50, 60, 70 ja 80 filleriä, sekä 1.20 ja 2 forinttia.

Merkkien väri on vihreä ja arvomerkintä musta. Merkkikuva esittää ensimmäistä portomerkkiä vuodelta 1903. Arvomerkintä on merkkikuvan keskellä. Merkkikuvaa ympäröivässä reunuskoristeessa on vuosiluvut "1903—1953", oikealla sana "Portomerkki" ja vasemmalla "on 50-vuotias".

LYHYESTI UNKARISTA

KAIVOSTYÖLÄISTEN ELINTASOA KOHOTETAAN

Unkarin kansantasavallan ministerineuvoston äskettäin antama asetus kohottaa jälleen huomattavasti kaivostyöläisten elintasoa lisäten heidän ravintoannoksiaan ja parantaen heidän työolosuhteitaan. Asetuksen mukaan kaivostyöläisten saamaa sianliha-annosta lisätään 1,5 kilolla kuukaudessa, ja kaivostyöläisten ruokaloiden ravintoannoksiin käytetään 32 % lihaa enemmän kuin aikaisemmin. Entistä suurempi lukumäärä erikoisbusseja asetetaan huolehtimaan työläisten kuljetuksesta kaivoksille ja niistä takaisin halvoin hinnoin. Kaivostyöläisille rakennetaan omakotitaloja ja heillä on etusija uusien vuokrahuoneistojen saannissa. Uusien kaivostyöläisten rahapalkkaa on koroitettu 50 prosentilla.

LAINOJA TALONPOJILLE SIILOJEN RAKENTAMISTA VARTEN

Yksityisiä talonpoikia ja maataloustuotanto-osuuskuntia varten on myönnetty määräraha, jonka turvin voidaan rakentaa 100.000 kuutiometriä uutta viljasiilotilaa. Aikaisemmin myönnettiin yksityisille talonpojille siilojen rakentamiseen 50 prosenttiin rakennuskustannuksista nousevia lainoja, mutta hallituksen uuden päätöksen mukaan valtion lainaa myönnetään sataprosenttisesti rakennusaineiden hankkimiskustannuksia vastaava summa.

APURAHOJA NELJÄLLEKYMMENELLEKOLMELLE ÄIDILLE

Unkarin kansantasavallan puhemiesneuvosto myönsi syyskuussa neljällekymmenellekolmelle suuriperheille äidille 1.000—2.000 forintin apurahan.

HYVÄ RIISISATO UNKARISSA

Tämänvuotinen riisinkorjuu on päättynyt kaikkialla Unkarissa. Ennen vapautusta harjoitettiin Unkarissa riisin viljelystä vain vähäisillä alueilla, mutta jo vuonna 1952 oli riisinviljelyspinta-ala 20.000 hehtaaria. Kuluneen vuoden sato muodostui erinomaiseksi: monet tuotanto-osuuskunnat korjasivat jopa 46—62 sentneriä riisiä hehtaaria kohden.

UUSIA RAKENNUSSUUNNITELMIA JA OMAKOTITALOJA

Jo kuudeskymmenes omakotitalo muutaman viikon kuluessa on äskettäin valmistunut Länsi-Unkarissa sijaitsevassa Tatabányassa. Tämän talon, jossa on kaksi huonetta, kylpyhuone ja keittiö ja jota ympäröi puutarha, omistaa kaivoksessa n:o 12 työskentelevä István Kovács. Se on rakennettu kaivostyöläisten "rakenna itsellesi oma koti" ohjelman puitteissa. Valtio antaa tonttimaan maksutta ja lainan rakennustarvikkeiden hankkimiseen sekä maksaa talon rakentajien palkat. Tatabányassa ja sen lähiympäristössä valmistuu täten 180 uutta omakotitaloa kuluvan vuoden loppuun mennessä. Myös muilla Unkarin kaivosalueilla on rakennettu satoja uusia taloja kaivostyöläisille.

Luoteis-Unkarissa sijaitsevassa Györin kaupungissa toteutetaan parhaillaan suunnitelmaa uusien nelikerroksisten asuintalojen rakentamiseksi työläisiä varten. Kevääseen 1954 mennessä valmistuu 320 nykyaikaista vuokra-asuntoa, joissa on keskuslämmitys ja parvekkeet. Rakenteilla on myös kansakoulu ja lastentarha.

200.000 HERKULLISTA KASTANJASOSEPAKKAUSTA PÄIVÄSSÄ

Kastanjasose runsaan kermavaahdon kera on suosittu ruokalaji Unkarissa. Niinpä Budapestin sokerileivonnaistehdas valmisti lokakuussa muiden herkkujen

lisäksi päivittäin 200.000 kastanjasosepakkausta. Tämä määrä tulee vielä kaksinkertaistumaan, kun sää muuttuu talviseksi.

UUSIA PUISTOJA BUDAPESTIIN

Vuoden 1953 aikana on Unkarin pääkaupunki saanut 40 uutta puistoa. Laajin näistä puistoalueista on uuden kansanstadionin ympäristöseutu.

UNKARILAISTEN MATEMAATIKKOJEN TEOS HERÄTTÄÄ HUOMIOTA ULKOMAILLA

Unkarin tiedeakatemia on julkaissut toisena painoksena Kossuth-palkinnon saaneen teoksen "Lecons d'Analyse Fonctionnelle", jonka ovat laatineet matemaatikot Frigyes Riesz ja Béla Szökefalvi-Nagy. Teos, joka on ulkomailla herättänyt vilkasta mielenkiintoa, julkaistaan myös Neuvostoliitossa ja Saksan Demokraattisessa tasavallassa.

UUSIA MÄÄRÄRAHOJA TERVEYDENHOITOON

Uuden hallitusohjelman hengen mukaisesti on jo kuluvan vuoden aikana sijoitettu terveydenhoitopalvelun kehittämiseen huomattavia summia. Näiden sijoitusten turvin sairaaloiden ja klinikoiden verkostoa edelleen kehitetään. Esim. Mezötúrin sairaalan laajentamiseen on myönnetty 700.000 forintin määräraha. Budapestin II. naistenklinikka saa 25 uutta lisäpaikkaa, ja Debrecenin lastenklinikan nykyaikaistamiseen käytetään 100.000 forinttia. Erikoista huomiota omistetaan äitien ja lasten huollon kehittämiseen, ja erittäinkin uusia lastenseimiä rakennetaan. Edelleen on ryhdytty rakentamaan kuutta uutta äidinmaidonkeruukeskusta. Myös siitä pidetään huolta, että työtätekevät saavat asianmukaista sairaala- ja ambulatoriohoitoa työtapaturmien sattuessa; tämän turvaamiseksi on myönnetty 700.000 forinttia. Terveydenhoitoalan ammattikouluja rakennetaan myös, ja terveydenhoitoministeriön valvonnan alaisia oppilaitoksia lastentarhojen ja lastenseimien hoitajattarien kouluttamiseksi on perustettu melkein jokaiseen piirikuntaan.

KOLMEN MILJOONAN FORINTIN ARVOSTA MAKSUTTOMIA ROKOTTEITA TALONPOIKIEN KÄYTTÖÖN

Uuden hallitusohjelman mukaisesti työtätekevän talonpoikaiston karjataloutta ei turvata vain maksuttomalla eläinlääkintähoidolla, vaan tuotanto-osuuskunnille myönnetään myös tarttuvien tautien ehkäisemiseen tarvittavat rokoteaineet maksutta. Äskettäin on ministerineuvosto päättänyt, että tuotanto-osuuskuntien jäsenet saavat ilmaiseksi myös yksityisesti omistamiensa eläinten hoitoon tarvitsemansa rokotteet, samoin yksityistalonpojat saavat sikaruton torjumiseen tarvittavat rokotteet maksutta. Viimeksi kuluneiden kahden ja puolen kuukauden kuluessa on valtio antanut talonpojille maksutta rokotteita lähes 3 milj. forintin arvosta.

UUSI VALTION INSTITUUTTI TUBERKULOOSITUTKIMUSTA VARTEN

Terveydenhoitoministeriö on perustanut uuden suurimerkityksellisen tutkimuslaitoksen, valtion Tbc-instituutin. Tuberkuloosi oli ennen vapautusta eräs vaarallisimmista kansantaudeista Unkarissa. Viimeksi kuluneina vuosina on käyty koko maassa taistelua tuberkuloosia vastaan ja pantu toimeen suuria joukkotarkastuksia. Uusi instituutti tullaan muodostamaan eräälle entisen keuhkotautiparantolan 48 auranalan laajuiselle alueelle. Instituuttiin tulee kliininen osasto, röntgenosasto, bakteriologiset ja mikrobiologiset tutkimusosastot sekä patohistologiset, patobiologiset ja biokemialliset osastot. Instituutin diagnostinen keskuslaboratorio, missä kokeillaan varsinaisissa keuhkotauti-

Kronikkaa seurassa tapahtuneesta

Suomi—Unkari Seura järjesti 14. 11. elokuvateatteri Ritzissä lääkäreille ja sairaanhoitajattarille kutsuvierasnäytännön, jossa esitettiin unkarilainen filmi "Lääkärin voitto" (Semmelweis). Tilaisuuden avasi seuran puheenjohtaja, minkä jälkeen lääketieteen ja kirurgian tri, dos. Olavi Kinnunen piti mielenkiintoisen esitelmän lapsivuodekuumeen tutkimuksesta ja hoidosta.

Tilaisuuteen saapui salintäyteinen yleisö, joukossa useita tunnettuja lääkäreitä ja Helsingin sairaaloiden henkilökuntaa. Saapuvilla oli myöskin Unkarin lähettiläs Dömötör puolisoineen ja lähetystön henkilökuntaa.

Myöhemmin seura sai vastaanottaa useita viestejä, joissa kerrottiin näytännössä kävijöiden olleen ihastuneita tilaisuuteen. Auroran Sairaalan ylihoitajatar ilmaisi mielipiteensä tilaisuudesta lähettämällä seuralle seuraavan kirjelmän:

"Suomi—Unkari Seura
Mikonkatu 8 A 13
Helsinki

Vastaanotimme ja mielihyvin käytimme hyväksemme ystävällisesti meille lähettämänne kutsukortit Seuranne järjestämään erittäin mielenkiintoiseen elokuvaesitykseen teatteri Ritzissä. Esitämme täten parhaimmat kiitoksemme.

Annemarie van Bockhoven
ylihoitaja."

*

Seuran johtokunta piti parhaillaan kokousta, kun saatiin kuulla Unkarin jalkapallojoukkueen loistavasta suurvoitosta. 90 vuoteen englantilaiset eivät olleet kärsineet tappiota kotikentällään. Nyt se tapahtui ja voittajina Wembleyn stadionilta poistuivat veljeskansamme Unkarin edustajat. Tapahtuman johdosta johtokunta päätti lähettää voittoisalle joukkueelle seuraavan sähkeen:

"Unkarin Kansantasavallan lähetystö, Lontoo.
Unkarin jalkapallojoukkueelle.
Olemme hyvin iloisia suuresta voitostanne. Onnittelemme.
Suomi—Unkari Seura, Helsinki."

Sihteeri

parantoloissa ja sanatorioissa käytettyjä menetelmiä, on jo aloittanut toimintansa. Tässä kaikkein uudenaikaisimmin kojein varustetussa suuressa laboratoriossa tullaan vuosittain suorittamaan 150.000 tutkimusta.

UNKARIN SOKERILEIVONNAISTEOLLISUUS VALMISTAUTUU JOULUKUUN MYYNTISESONKIIN

Unkarin sokerileivonnaistehtaat valmistavat suuria määriä herkkuja joulun seudun huippusesonkia varten. Niinpä on valmistettu puolitoista miljoonaa kiloa makeisten täytemassaa, miljoona sokerileivosta ja suuret määrät suklaapäällysteisiä joulukuusenkoristeita. Samoin on tuotettu runsaasti maitosuklaata, tuulihattuja, maitosuklaaleivoksia ja suklaatankoja suurta kysyntää tyydyttämään.

UUSI 135.000 WATIN RADIOLÄHETYSASEMA

Balaton-järven lähistöllä Balatonszabadissa on äskettäin alkanut toimintansa uusi radiolähetysasema. Lakihegyn ja Szolnokin vanhempien radioasemien ohella se on kolmas voimakas unkarilainen radiolähetysasema, ja sen on Unkarin oma teollisuus rakentanut kokonaan kotimaisista raaka-aineista. Kuljetus- ja

postiministeriön johtaja Antal Katona vihki tämän aseman, jonka lähetykset tapahtuvat 344 metrin aaltopituudella. Vihkiäistilaisuudessa jaettiin 20.000 forinttia palkkioina aseman rakentamiseen osallistuneille ruumiillisen ja henkisen työn tekijöille.

PUOLI MILJOONAA FORINTTIA KULTTUURITARKOITUKSIIN YHDESSÄ TEHTAASSA

Budapestin veturi- ja konetehdas MAVAG käytti v. 1953 yli puoli miljoonaa forinttia kulttuuritarkoituksiin (kulttuuritalon laajentamiseen, uusien soittokojeiden, kirjojen sekä harrastelijaryhmien pukujen ja näyttämölaitteiden hankintaan jne.). MAVAG-tehtaan työntekijäin kulttuuritoiminnan korkeata tasoa osoittaa esim. se, että tehtaan harrastelijanäyttämön vakinaiseen ohjelmistoon kuuluvat sellaiset teokset kuin Moliéren "Sievistelevät hupsut" ja Donizettin ooppera "Don Pasquale". Lähiaikoina valmistuu esityskuntoon Johann Straussin operetti "Lepakko", jonka esityksessä tulee avustamaan tehtaan 60-henkinen balettiryhmä. Joka lauantai ja sunnuntai tehtaan kulttuuriryhmät järjestävät Kirjavia iltoja.

UUSIA LASTENTARHOJA

Eräässä Budapestin kauniissa asuntokaupunginosassa sijaitsevan Benczurkadun varrella on avattu uusi nykyaikainen lastentarha, johon valtion rautateiden palveluksessa työskentelevät äidit voivat jättää pienokaisensa hoidettaviksi. Lastentarhassa, jonka rakentaminen maksoi 3 milj. forinttia, on tilaa 300 lapselle. Se on avoinna 24 tuntia vuorokaudessa, niin että öisessä vuorotyössäkin olevat äidit voivat jättää sinne lapsensa hoitajattarien ja opettajattarien hoiviin.

III kansisivu: Uusia asuintaloja työtätekeville rakennetaan Ujpestissa, Budapestin IV. kaupunkipiirissä. Kuvamme on otettu valaja Lajos Benen asunnosta Szent László-kadulle päin.

IV kansisivu: Aurinkoa ja lumen kimallusta unkarilaisessa talvimaisemassa.

